

Īpašais ziņojums

Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļu apguve:

virzība notiek ar kavēšanos un saglabājas riski
saistībā ar pasākumu pabeigšanu un līdz ar to –
ANM mērķu sasniegšanu

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–XI
Ievads	01–09
Revīzijas tvēruma un pieeja	10–16
Apsvērumi	17–90
Priekšfinansējums sākotnēji veicināja līdzekļu izmaksu, bet ANM apguve kavējas un ne vienmēr nozīmē, ka līdzekļi ir sasnieguši galasaņēmējus	17–56
Priekšfinansējums sākotnēji veicināja līdzekļu izmaksu	18–20
ANM līdzekļu apguve virzās uz priekšu, bet kopumā kavējas	21–27
Kavēšanos izraisa vairāki faktori	28–52
Izmaksātie līdzekļi vēl nav sasnieguši galasaņēmējus, un termins “galasaņēmējs” ne vienmēr tiek lietots konsekventi	53–56
Gan Komisija, gan dalībvalstis rīkojās, lai veicinātu apguvi, bet ir pārāgri novērtēt, vai šai rīcībai ir pozitīva ietekme	57–75
Visas izlasē iekļautās dalībvalstis pieprasīja grozījumus savos ANP, bet ietekme uz līdzekļu apguvi vēl nav redzama	59–63
Komisija sniedza norādījumus par ANM īstenošanas konkrētajiem noteikumiem, bet tos joprojām ir iespējams atšķirīgi interpretēt	64–68
Mūsu izlasē iekļautās dalībvalstis rīkojās, lai palielinātu administratīvo spēju, tomēr tās joprojām saskaras ar darbinieku trūkumu	69–70
Dalībvalstis un Komisija izveido sistēmas, lai uzraudzītu īstenošanas progresu, bet nav sistemātiskas kontroles attiecībā uz kavējumiem	71–75
ANM struktūra rada riskus līdzekļu apguvei un pasākumu pabeigšanai līdz 2026. gada 31. augustam	76–90
Neizpildīto atskaites punktu un mērķrādītāju skaits un raksturs rada riskus līdzekļu apguvei un pasākumu pabeigšanai	77–85
Izmaksas ne vienmēr atspoguļo iekļauto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu un nozīmīgumu	86–90

Secinājumi un ieteikumi

91–99

Pielikumi

I pielikums. – Galvenā informācija par ERP rīkotajām dalībvalstu aptaujām

II pielikums. – Procedūras posmi un laiks (dienās), kas vajadzīgs izpildei

III pielikums. – Valstu IT uzraudzības sistēmu funkcijas ANM līdzekļu apguves izsekošanai valsts līmenī

IV pielikums. – Pabeidzamo reformu un investīciju procentuālā daļa pa dalībvalstīm gadā

Saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

Kopsavilkums

I 2021. gada februārī ES izveidoja Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM) 723,8 miljardu EUR apmērā, lai mazinātu pandēmijas ekonomisko ietekmi (kam bija ļoti svarīgi ātri apgūt finansējumu) un padarītu dalībvalstu ekonomiku noturīgāku. ANM tiek īstenots Komisijas tiešā pārvaldībā, un dalībvalstīm kā līdzekļu saņēmējām un aizņēmējām ir jānodrošina, ka ANM pasākumi notiek saskaņā ar attiecīgajiem ES un valsts tiesību aktiem.

II Šo revīziju mēs iekļāvām savā gada darba programmā iesaistīto summu būtiskuma un ANM finansēšanas modeļa novitātes dēļ. Mēs pārbaudījām ANM struktūru un īstenošanu, lai novērtētu, vai:

- o ANM līdzekļi bija izmaksāti, kā plānots;
- o dalībvalstu un Komisijas veiktās darbības ir nodrošinājušas, ka līdzekļi tika apgūti, kā plānots;
- o pastāv objektīvi riski attiecībā uz līdzekļu apguvi un pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas otrajā pusē.

III Mēs secinām, ka ANM līdzekļu apguve virzās ar zināmu kavēšanos un ka pastāv riski attiecībā uz līdzekļu apguvi un pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas otrajā pusē.

IV Tiesību aktos paredzētais priekšfinansējums (līdz 13 %) ļāva ANM sākumā ātri izmaksāt vairāk līdzekļu, tomēr vairāku iemeslu dēļ līdzekļu apguve aizkavējās. Līdz 2023. gada beigām Komisija kopumā bija izmaksājusi aptuveni 213 miljardus EUR, tostarp 56,5 miljardus EUR kā priekšfinansējumu. Līdz 2023. gada beigām dalībvalstis bija pieprasījušas kopumā 228 miljardus EUR no 273 miljardiem EUR, ko bija paredzēts pieprasīt saskaņā ar to darbības kārtību. Tomēr septiņas dalībvalstis līdz 2023. gada beigām nebija saņēmušas līdzekļus, kaut arī bija apmierinoši izpildījušas atskaites punktus un mērķrādītājus.

V Lai gan kavēšanās iemesli dalībvalstīs atšķiras, visbiežāk sastopamie ir ārējo apstākļu izmaiņas (piemēram, inflācija vai piegādes traucējumi), pasākumu īstenošanai nepieciešamā laika nepietiekama novērtēšana, neskaidrības par konkrētiem ANM īstenošanas noteikumiem (piemēram, principu “nenodarīt būtisku kaitējumu”) un problēmas, kas saistītas ar dalībvalstu administratīvo spēju.

VI 2023. gada oktobrī aptuveni puse no saņemtajiem līdzekļiem bija izmaksāti galasaņēmējiem. Tomēr ne visas dalībvalstis sniedza pilnīgu un konsekventu informāciju par ANM līdzekļu pašreizējo atrašanās vietu. Turklāt jēdziena “galaņēmējs” definīcija pieļauj interpretācijas iespējas.

VII Gan Komisija, gan dalībvalstis rīkojās, lai novērstu kavēšanos, tomēr ir pārāgri novērtēt, vai šai rīcībai ir pozitīva ietekme. Piemēram, dalībvalstis ierosināja grozījumus savos sākotnējos atveseļošanas un noturības plānos un Komisija sniedza norādījumus un atbalstu, lai atvieglotu ANM īstenošanu. Tomēr atveseļošanas un noturības plānu grozījumu ietekme vēl nav zināma, un dažas dalībvalstis uzskata, ka atsevišķas norādījumu daļas var interpretēt neviennozīmīgi vai tās ir grūti piemērot pašu norādījumu sarežģītības un novitātes dēļ.

VIII Dalībvalstis arī veica pasākumus, lai palielinātu savu administratīvo spēju, taču joprojām pastāv grūtības pieņemt darbā vajadzīgo personālu. Gan Komisija, gan dalībvalstis ir izveidojušas IT sistēmas, lai uzraudzītu īstenošanas progresu, bet divās no izlasē iekļautajām dalībvalstīm to sistēmas nesniedza pietiekamu informāciju, kas ļautu laikus konstatēt kavējumus. Turklāt Komisija gan uzraudzīja progresu, regulāri sazinoties ar dalībvalstīm, taču tā sistemātiski neprasija sniegt informāciju par to, kas darīts, lai novērstu dalībvalstu paziņotos kavējumus, kaut gan Komisija īsteno ANM tiešā pārvaldībā un uzņemas galīgo atbildību.

IX Mēs uzskatām, ka pastāv riski attiecībā uz līdzekļu savlaicīgu apguvi un pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas otrajā pusē. Konkrētāk, joprojām ir jāizpilda ievērojams skaits atskaites punktu un mērķrādītāju, un tos var būt grūtāk sasniegt. Turklāt pāreja no reformām uz investīcijām, visticamāk, vēl vairāk palielinās kavējuma risku.

X Mēs arī konstatējam, ka ANM līdzekļu izmaksas dalībvalstīm ne vienmēr atspoguļo iekļauto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu un nozīmi. Turklāt attiecība starp summām, kas saņemtas saskaņā ar ANM, un atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu dalībvalstīs atšķiras. Tā kā ANM regulā nav paredzēta iespēja atgūt līdzekļus, kas izmaksāti par jau izpildītiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, ja pasākumi nav pabeigti, pastāv riski, ka ANM finansējums var tikt izmaksāts, pat ja dalībvalstis attiecīgos pasākumus nepabeidz.

XI Pamatojoties uz šiem konstatējumiem, mēs iesakām Komisijai:

- nodrošināt “galasaņēmēja” definīcijas konsekventu piemērošanu;
- sniegt dalībvalstīm papildu norādījumus un atbalstu;
- uzraudzīt un mazināt pasākumu nepabeigšanas risku un tā finansiālās sekas;
- stiprināt apguves koncepciju nākotnes instrumentiem, kuru pamatā ir finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām.

Ievads

01 Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, tika izveidots atveseļošanas fonds *Next Generation EU* vairāk nekā 800 miljardu EUR vērtībā (pašreizējās cenās). Tā centrālais elements ir Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM)¹, kuru izveidoja 2021. gada februārī un kura maksimālā kopējā vērtība ir 723,8 miljardi EUR (pašreizējās cenās).

02 ANM regulā² noteiktā ANM darbības joma ietver pasākumus (investīcijas vai reformas) saskaņā ar sešām prioritārajām jomām jeb “pīlāriem”, kas parādīti **1. attēlā**. Ar ANM tiek finansētas reformas un investīcijas, kas ES dalībvalstīs veiktas no pandēmijas sākuma 2020. gada februārī līdz 2026. gada augustam³.

1. attēls. Seši pīlāri

Zaļā pārkārtošanās

Digitālā pārkārtošanās

Pārdomāta, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, tostarp ekonomiskā kohēzija, darbvietas, ražīgums, konkurētspēja, pētniecība, attīstība un inovācija, un labi funkcionējošs iekšējais tirgus ar spēcīgiem MVU

Sociālā un teritoriālā kohēzija

Veselība un ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība ar mērķi cita starpā palielināt gatavību krīzēm un spēju reaģēt uz krīzi

Rīcībpolitikas nākamajai paaudzei, bērniem un jauniešiem, piemēram, attiecībā uz izglītību un prasmēm

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas Atveseļošanas un noturības infopaneli.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula \(ES\) 2021/241](#) (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (šajā ziņojumā – “ANM regula”).

² [ANM regula](#), 3. pants.

³ ANM finansēto reformu un investīciju piemērus sk. [īpašajā ziņojumā 21/2022](#) “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem”, IV pielikumā.

03 ANM mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās sekas – tāpēc bija ļoti svarīgi ātri apgūt finansējumu – un padarīt dalībvalstu ekonomiku un sabiedrību ilgtspējīgāku, noturīgāku un labāk sagatavotu zaļās un digitālās pārkārtošanās izaicinājumiem un iespējām. Tāpēc tā mērķis ir divējāds – stiprināt atveseļošanas no pandēmijas un uzlabot noturību pret turpmākām krīzēm.

04 Komisijai ir galīgā atbildība par ANM īstenošanu, jo tā tieši pārvalda ANM⁴, un dalībvalstīm kā līdzekļu saņēmējām un aizņēmējām ir jānodrošina, ka ANM pasākumi tiek īstenoti saskaņā ar attiecīgajiem ES un valsts tiesību aktiem.

05 ANM ietvaros Komisija var sniegt finansiālu atbalstu līdz **338,0 miljardiem EUR dotācijās un līdz 385,8 miljardiem EUR aizdevumos**⁵. Katra dalībvalsts ir tiesīga saņemt noteiktu atbalsta summu, pamatojoties uz formulu (“sadales koeficients”) dotācijām un aizdevuma maksimālo apjomu⁶.

06 Lai izmantotu šo atbalstu, dalībvalstis iesniedza savus **atveseļošanas un noturības plānus (ANP)**, kas Komisijai bija jānovērtē un pēc tam Padomei jāapstiprina ar **Padomes īstenošanas lēmumiem**⁷. Komisija pēc tam ar katru dalībvalsti vienojās par **darbības kārtību**, kurā ietverti sīki izstrādāti un tehniski īstenošanas aspekti, piemēram, indikatīvs maksājumu grafiks, atskaites punktu un mērķrādītāju papildu pagaidu posmi un kārtība, kādā nodrošina piekļuvi pamatā esošajiem datiem. ANM regulā ir arī noteikti četri apstākļi, kādos dalībvalsts var grozīt savu ANP⁸:

- 1) ja tiek atjaunināta maksimālā finanšu iemaksa⁹;
- 2) ja objektīvu apstākļu dēļ atskaites punkti un mērķrādītāji vairs nav sasniedzami;

⁴ ANM regula, 8. pants.

⁵ Šajās summās nav iekļauts *REPowerEU* papildu finansējums.

⁶ ANM regula, 11. pants un 14. panta 5. punkts.

⁷ ANM regula, 20. pants.

⁸ ANM regula, 21. pants.

⁹ Komisijas 2022. gada 30. jūnija paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam “*RRF: Update of the maximum financial contribution*”.

- 3) ja dalībvalsts pieprasa aizdevumus;
- 4) ja saskaņā ar ES enerģētikas pārkārtošanas plānu dalībvalsts savā ANP iekļauj *REPowerEU* nodaļu¹⁰.

Grozījumu gadījumā attiecīgi tiek grozīts arī Padomes īstenošanas lēmums un darbības kārtība.

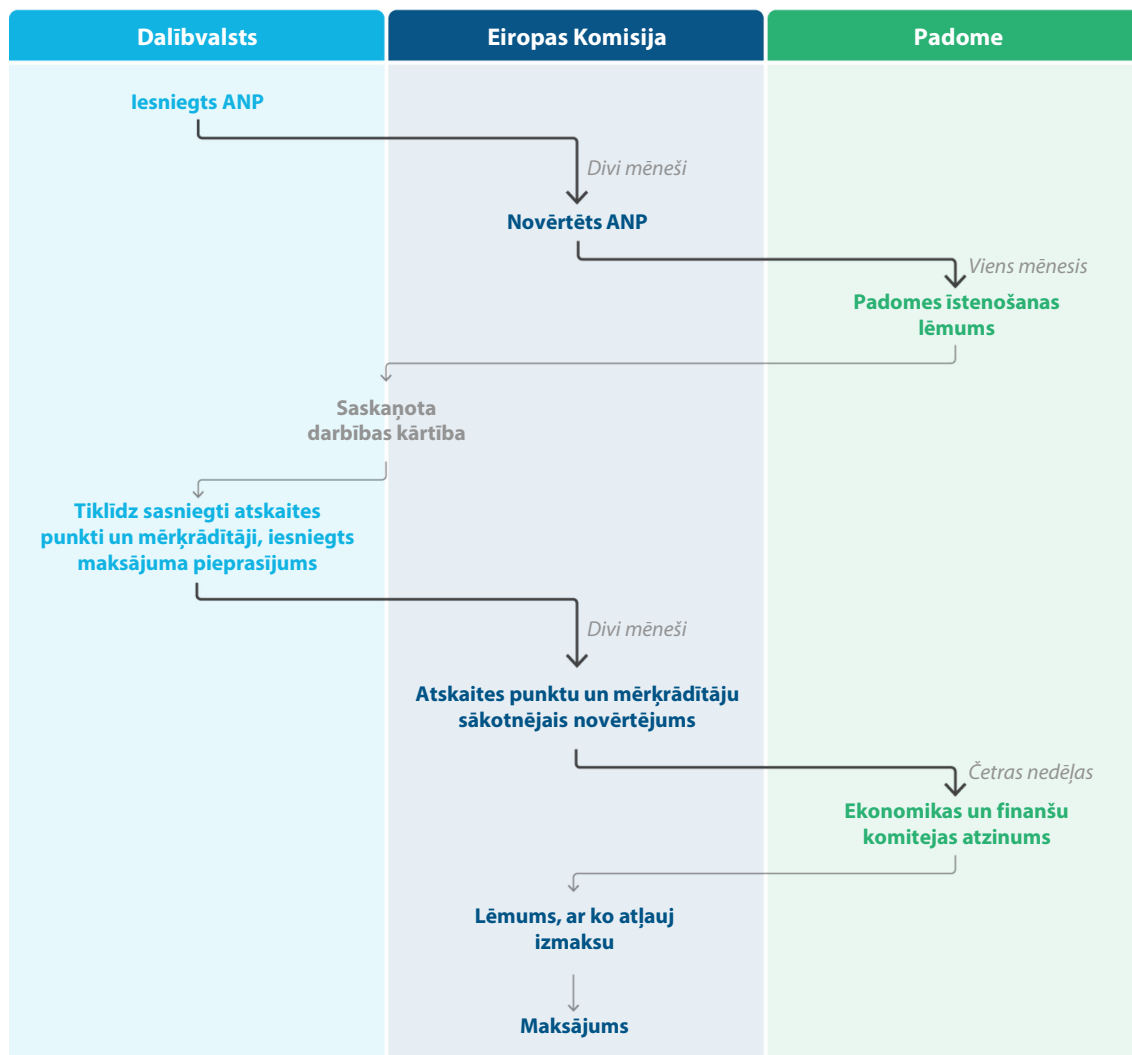
07 Attiecībā uz Padomes īstenošanas lēmumiem, kas pieņemti līdz 2021. gada 31. decembrim, dalībvalstis varētu pieprasīt avansa maksājumu **priekšfinansējuma veidā līdz 13 %** no to kopējiem dotāciju piešķirumiem un attiecīgā gadījumā no to kopējām aizdevumu summām¹¹. Priekšfinansējumu proporcionāli atskaita (“dzēš”) no katra turpmākā maksājuma. Attiecībā uz *REPowerEU* dalībvalstis varētu saņemt priekšfinansējumu līdz 20 % no papildu finansējuma, ar nosacījumu, ka tiek apstiprinātas to *REPowerEU* nodaļas.

08 ANM ir instruments, kura pamatā ir “**ar izmaksām nesaistīts finansējums**”, kas nozīmē, ka, izņemot priekšfinansējumu, visi maksājumi ir balstīti uz to, kā dalībvalstis ir sasniegušas attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus. Katra maksājuma pieprasījuma vērtība nav balstīta uz aplēstajām izmaksām tajā iekļauto atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanai. **2. attēlā** ir parādīti ANM finansējuma pieprasīšanas posmi.

¹⁰ Regula (ES) 2023/435, ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atvēršanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK.

¹¹ ANM regula, 13. pants.

2. attēls. ANM īstenošanas process

Avots: ERP.

09 Dalībvalstis var iesniegt ne vairāk kā divus **maksājuma pieprasījumus** gadā pēc attiecīgo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanas. Pēc tam Komisija divu mēnešu laikā novērtē maksājuma pieprasījumu un pārbauda, vai pamatā esošie atskaites punkti un mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti. Pēc pozitīva novērtējuma Padomes Ekonomikas un finanšu komitejai četru nedēļu laikā jāsniedz atzinums, un Komisija pieņem lēmumu, izmantojot komitoloģijas pārbaudes procedūru (t. i., iesaistot komiteju, kuras sastāvā ir visu dalībvalstu pārstāvji), ar ko atļauj līdzekļu izmaksu¹².

¹² ANM regula, 24. panta 2.–5. punkts.

Revīzijas tvērums un pieeja

10 Lai ANM sasniegtu savu divkārtšo mērķi – atveseļošanu un noturību¹³ –, būtiski ir savlaicīgi apgūt līdzekļus. Tas īstenošanā perioda beigās palīdz izvairīties no sastrēgumiem pasākumu izpildē un tādējādi samazina līdzekļu neefektīvas izmantošanas un pārkāpumu risku.

11 Tā kā ANM regulā nav skaidras definīcijas, mēs definējam **līdzekļu apguvi** kā ES finansējumu, ko Komisija izmaksā dalībvalstīm. ANM kontekstā dalībvalstis ir atbalsta saņēmējas, un Komisija izmaksā līdzekļus dalībvalstij, ja atskaites punkti un mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti. Lai gūtu visaptverošu ieskatu, šajā revīzijā mēs aplūkojam arī maksājumus galasaņēmējiem, kā arī priekšfinansējumu.

12 Turklāt, novērtējot **savlaicīgu apguvi**, mēs balstāmies uz to, vai dalībvalstis ir iesniegušas savus maksājumu pieprasījumus saskaņā ar indikatīvo grafiku, par ko panākta vienošanās to darbības kārtībā. Turklāt mēs novērtējam, vai pastāv kādi būtiski riski saistībā ar pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas periodā (no 2020. gada februāra līdz 2026. gada augustam) un tādējādi ANM mērķu sasniegšanu ilgtermiņā.

13 Šo revīziju mēs iekļāvām savā gada darba programmā ANM izdevumu būtiskuma un finansēšanas instrumenta novitātes dēļ. Revīzija aptvēra laikposmu no ANM uzsākšanas 2021. gada februārī līdz 2023. gada beigām. Tas mums ļāva novērtēt pasākumu statusu un īstenošanas progresu ANM īstenošanas perioda pirmajā pusē un apzināt problēmu cēloņus un riskus attiecībā uz līdzekļu savlaicīgu apguvi dalībvalstīs un galu galā – pasākumu pabeigšanu.

14 Mēs pārbaudījām ANM struktūru un īstenošanu, lai novērtētu, vai:

- ANM līdzekļi bija izmaksāti, kā plānots;
- dalībvalstu un Komisijas veiktās darbības bija nodrošinājušas, ka līdzekļi tika apgūti, kā plānots;
- pastāv objektīvi riski attiecībā uz līdzekļu apguvi un pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas otrajā pusē.

¹³ ANM regula, 4. panta 1. punkts.

15 Revīzijas darbā ietilpa:

- o dokumentu, citu publikāciju un informācijas pārbaude saistība ar ANM līdzekļu apguvi;
- o pārbaude un analīze attiecībā uz Komisijas veikto ANP un maksājumu pieprasījumu novērtējumu četrām mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm (Spānijai, Itālijai, Slovākijai un Rumānijai), kas tika atlasītas, pamatojoties uz to progresu ANM īstenošanā, tām piešķirto ANM līdzekļu būtiskumu un ES līdzekļu piešķiruma pieaugumu šīm valstīm salīdzinājumā ar 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmu;
- o apmeklējumi uz vietas Izlasē iekļautajās dalībvalstīs;
- o sarunas ar to iestāžu darbiniekiem, kas atbild par ANM darbību īstenošanu un koordinēšanu četrās izlasē iekļautajās dalībvalstīs;
- o sarunas ar Komisijas darbiniekiem, galvenokārt no Atvēršanas un noturības darba grupas un Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāta;
- o analīze par 42 investīciju pasākumu progresu četrās izlasē iekļautajās dalībvalstīs; pasākumi atlasīti, pamatojoties uz to monetāro būtiskumu un īstenošanas tālāku posmu;
- o aptaujas, kas adresētas ANM koordinējošajām un īstenošanas struktūrām, kā arī revīzijas iestādēm, lai apstiprinātu mūsu revīzijas darbu par to, kā ANM struktūra un īstenošana ietekmē savlaicīgu apguvi (sk. [I pielikumu](#));
- o dalībvalstu augstāko revīzijas iestāžu attiecīgo ziņojumu izskatīšana;
- o sarunas ar visu dalībvalstu ANM koordinējošajām struktūrām, kuru mērķis bija nodrošināt sniegtās informācijas vienotu izpratni un kvalitāti attiecībā uz līdzekļu un galasaņēmēju atrašanās vietu.

16 Revīzijas laikā visas dalībvalstis iesniedza ANP grozījumu pieprasījumus, kurus visus novērtēja Komisija un pēc tam apstiprināja Padome. Attiecībā uz mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm piemērotā gadījumā tika ņemti vērā ANP grozīšanas procesa rezultāti saistībā ar ANM līdzekļu apguvi. Tomēr, lai datus varētu salīdzināt, *REPowerEU* priekšfinansējums, kas dažām dalībvalstīm ir izmaksāts līdz 2023. gada beigām, neietilpst šīs revīzijas tvērumā. Šajā revīzijā mēs nevērtējam, vai ANM reformas un investīcijas sasniedz plānotos rezultātus.

Apsvērumi

Priekšfinansējums sākotnēji veicināja līdzekļu izmaksu, bet ANM apguve kavējas un ne vienmēr nozīmē, ka līdzekļi ir sasnieguši galasaņēmējus

17 Mēs novērtējam Komisijas veikto līdzekļu izmaksu, ņemot vērā maksājumu pieprasījumus, kas iesniegti līdz 2023. gada beigām. Novērtējuma pamatā bija dati no sākotnējās darbības kārtības, Komisijas Atveseļošanas un noturības infopaneļa un citiem attiecīgiem dokumentiem.

Priekšfinansējums sākotnēji veicināja līdzekļu izmaksu

18 Saskaņā ar ANM regulu dalībvalstīm, kuru Padomes īstenošanas lēmumi tika pieņemti pirms 2021. gada 31. decembra, bija tiesības uz priekšfinansējumu līdz 13 % no to kopējās finanšu iemaksas.

19 Priekšfinansējums sākotnēji ļāva ātri darīt pieejamus lielākus līdzekļus, un tādējādi tas atbilda ANM mērķim reaģēt uz krīzi. Līdz 2023. gada beigām, kas atbilst gandrīz pusei no ANM īstenošanas perioda, Komisija bija izmaksājusi dalībvalstīm kopumā aptuveni 213 miljardus EUR (139 miljardus EUR dotācijās un 74 miljardus EUR aizdevumos), tostarp 56,5 miljardi EUR bija izmaksāti kā priekšfinansējums¹⁴.

20 Lai gan priekšfinansējums nav atkarīgs no atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes maksājuma laikā, tas tomēr ir netieši saistīts ar to izpildi, ciktāl tas tiek proporcionāli dzēsts no turpmākiem maksājumiem. Līdz 2023. gada beigām bija dzēsti aptuveni 25,6 miljardi EUR jeb 45 % no izmaksātā priekšfinansējuma.

¹⁴ Eiropas Komisija, *Recovery and Resilience Scoreboard – Disbursements*, stāvoklis 2024. gada 1. februārī, izņemot ar *REPowerEU* saistītās līdzekļu izmaksas.

ANM līdzekļu apguve virzās uz priekšu, bet kopumā kavējas

21 Saskaņā ar ANM regulu¹⁵ Komisija vienojas ar dalībvalstīm to attiecīgajā darbības kārtībā par grafiku maksājumu pieprasījumu iesniegšanai. Lai gan šie termiņi ir indikatīvi, tie nosaka plānoto īstenošanas grafiku katrā dalībvalstī un tādējādi palīdz noteikt ANM īstenošanas kavējumus un pamatā esošās problēmas un riskus. Tāpēc šie termiņi ir pamats mūsu novērtējumam par to, vai ANM īstenošana kavējas.

22 Progress ANP īstenošanā dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs. Apkopojums par stāvokli 2023. gada beigās ir sniegts **3. attēlā**.

¹⁵ ANM regula, 20. panta 6. punkts un 70. apsvērums.

3. attēls. ANM īstenošanas progress 2023. gada beigās

● dotācijas
○ aizdevumi

	Pieņemts sākotnējais ANP / Padomes īstenošanas lēmums	Izmaksāts priekšfinansējums	Parakstīta darbības kārtība	Iesniegto maksājumu pieprasījumu skaits	Saņemto maksājumu skaits
Austrija	☑	☑	☑	●	●
Beļģija	☑	☑	☑	●	
Bulgārija	☑		☑	●●	●
Horvātija	☑	☑	☑	●●●●	●●●●
Kipra	☑	☑	☑	●●	●
Čehija	☑	☑	☑	●●●	●
Dānija	☑	☑	☑	●●	●
Igaunija	☑	☑	☑	●●	●●
Somija	☑	☑	☑	●	
Francija	☑	☑	☑	●●	●●
Vācija	☑	☑	☑	●	●
Grieķija	☑	☑	☑	●●● ○○○	●●● ○○○
Ungārija	☑				
Īrija	☑		☑	●	
Itālija	☑	☑	☑	●●●● ○○○○	●●●● ○○○○
Latvija	☑	☑	☑	●●	●
Lietuva	☑	☑	☑	●●	●
Luksemburga	☑	☑	☑	●	●
Malta	☑	☑	☑	●●	●
Nīderlande	☑				
Polija	☑		☑	● ○	
Portugāle	☑	☑	☑	●●●● ○○○○	●●●● ○○○○
Rumānija	☑	☑	☑	●●● ○○○	●● ○○
Slovākija	☑	☑	☑	●●●●	●●●●
Slovēnija	☑	☑	☑	●●● ○	●●
Spānija	☑	☑	☑	●●●●	●●●●
Zviedrija	☑		☑		

Piezīme. Attēlā ir iekļauti tikai tie dati, kas attiecas uz sākotnējiem ANP, un tāpēc nav iekļauti apstiprinātie grozījumi un līdz 2023. gada beigām izmaksātais REPowerEU priekšfinansējums, kas neietilpst šīs revīzijas tvērumā.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas Atvēršanas un noturības infopaneli.

23 Mēs atzīmējam, ka līdz 2023. gada beigām – gandrīz trīs gadus pēc ANM īstenošanas sākuma un gandrīz ANM īstenošanas perioda pusē – septiņas dalībvalstis nebija saņēmušas nekādu finansējumu par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi:

- divas dalībvalstis (Ungārija un Nīderlande) nebija parakstījušas darbības kārtību un tāpēc nevarēja iesniegt maksājumu pieprasījumus vai saņemt ANM finansējumu;
- viena dalībvalsts (Zviedrija) bija parakstījusi darbības kārtību, bet nebija iesniegusi nevienu maksājuma pieprasījumu;
- četras dalībvalstis (Beļģija, Somija, Īrija un Polija) bija iesniegušas maksājumu pieprasījumus, bet nebija saņēmušas atbilstošo finansējumu, jo to pieprasījumi līdz 2023. gada beigām vēl tika vērtēti.

24 No 104 dotāciju un aizdevumu maksājumu pieprasījumiem, kas provizoriski bija jāiesniedz līdz 2023. gada beigām, līdz minētajam datumam bija iesniegti 73 (70 %) pieprasījumi, un stāvoklis dalībvalstīs ievērojami atšķirās ([4. attēls](#)). Finansējuma ziņā sākotnēji plānoto 273 miljardu EUR vietā dalībvalstis bija iesniegušas maksājumu pieprasījumus par 228 miljardiem EUR jeb aptuveni par 16 % mazāk. Par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi līdz 2023. gada beigām dalībvalstīm no šīs summas bija izmaksāti aptuveni 182 miljardi EUR, ieskaitot jau dzēstās priekšfinansējuma summas.

4. attēls. Līdz 2023. gada beigām iesniegto maksājumu pieprasījumu īpatsvars salīdzinājumā ar darbības kārtības indikatīvajiem termiņiem

Horvātija	100 %
Čehija	100 %
Dānija	100 %
Vācija	100 %
Itālija	100 %
Latvija	100 %
Malta	100 %
Portugāle	100 %
Slovākija	100 %
Spānija	80 %
Rumānija	75 %
Grieķija	75 %
ES 27	70 %
Igaunija	67 %
Francija	67 %
Lietuva	67 %
Bulgārija	67 %
Luksemburga	50 %
Slovēnija	50 %
Īrija	50 %
Austrija	50 %
Somija	50 %
Kipra	40 %
Polija	25 %
Beļģija	25 %
Zviedrija	0 %
Ungārija	0 %
Nīderlande	0 %

Avots: ERP, pamatojoties uz darbības kārtību un Komisijas Atvēršanas un noturības infopaneli.

25 Mēs atzīmējam, ka gandrīz visu dalībvalstu maksājumu pieprasījumi bija iesniegti ar kavēšanos salīdzinājumā ar indikatīvajiem termiņiem to attiecīgajā darbības kārtībā (**5. attēls**). Kavēšanās ievērojami atšķiras ne tikai kavēto maksājumu pieprasījumu skaita ziņā – no viena (Somija un Īrija) līdz sešiem (Polija, Rumānija un Slovēnija) –, bet arī kavēšanās ilguma ziņā, kas svārstās no viena mēneša (Kipra, pirmais maksājums) līdz divpadsmit mēnešiem (Igaunija, pirmais maksājums).

5. attēls. Maksājumu pieprasījumu iesniegšanas kavējumi salīdzinājumā ar indikatīvo grafiku

Piezīme. Tabulā nav iekļauta Ungārija un Nīderlande, jo tās revīzijas periodā nebija parakstījušas darbības kārtību un tāpēc līdz 2023. gada beigām nevarēja iesniegt maksājuma pieprasījumu. Jaunākā informācija par progresu ANP īstenošanā ir pieejama Komisijas Atvēršanas un noturības infopanelī. Attēlā ir iekļauti tikai tie dati, kas attiecas uz sākotnējiem ANP, un tāpēc nav iekļauti līdz 2023. gada beigām apstiprinātie grozījumi, kas neietilpst šīs revīzijas tvērumā.

Avots: ERP, pamatojoties uz darbības kārtību un Komisijas Atvēršanas un noturības infopaneli.

26 *5. attēlā* redzama arī maksājumu pieprasījumu savlaicīguma tendence, proti, ANM īstenošanai progresējot, kavējumi ir kļuvuši biežāki. Kaut arī 56 % (18 no 32) pirmā maksājuma pieprasījumu tika iesniegti laikus, šis rādītājs samazinājās līdz 27 % (8 no 30) otrā maksājuma pieprasījumiem un līdz 9,5 % (2 no 21) trešā maksājuma pieprasījumiem. Tomēr mēs atzīmējam, ka dalībvalsts maksājuma pieprasījumu iesniegšanas savlaicīgumu var novērtēt tikai pēc tam, kad ir pieņemta tās darbības kārtība, jo tajā ir iekļauts orientējošs maksājumu pieprasījumu grafiks. Tāpēc attēlā valstis var būt parādītas kā tādas, kurām nav kavējumu (piemēram, Vācija) – jo tās savu darbības kārtību parakstīja vēlāk –, bet tas ne vienmēr nozīmē, ka tās ir tālāk pavirzījušās ANM īstenošanā. Apkopojumu par laiku, kas vajadzīgs šo novērtējumu veikšanai, sk. *II pielikumā*.

27 Turklāt dalībvalstīm divreiz gadā ir jāziņo par progresu, kas panākts ANP īstenošanā¹⁶. Šis pusgada ziņojums tiek sagatavots saistībā ar Eiropas pusgadu, un tajā ir iekļauti dalībvalstu pašu paziņotie dati par progresu to atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā, kuru termiņš ir pagātnē un turpmākajos divpadsmit mēnešos. Mūsu analīze par pēdējiem diviem dalībvalstu iesniegtajiem pusgada ziņojumiem liecina, ka to atskaites punktu un mērķrādītāju īpatsvars, kas nav laikus izpildīti, ir palielinājies, savukārt to turpmāko atskaites punktu īpatsvars, kuru izpildē paredzama kavēšanās, ir palicis nemainīgs:

- 2023. gada aprīļa ziņojumā vēstīts, ka aptuveni 18 % no atskaites punktiem un mērķrādītājiem, ko bija plānots sasniegt, nebija izpildīti. 2023. gada oktobrī iesniegtajā ziņojumā šis īpatsvars bija palielinājies līdz 24 %;
- attiecībā uz turpmākajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem (kurus plānots izpildīt divpadsmit mēnešu laikā pēc ziņošanas datuma) gan 2023. gada aprīļa, gan 2023. gada oktobra ziņojumā to atskaites punktu un mērķrādītāju īpatsvars, par kuriem ziņots, ka tie saskaras ar kavēšanos, palika nemainīgs, proti, 16 %.

Kavēšanos izraisa vairāki faktori

28 Viens no šīs revīzijas mērķiem bija noteikt iemeslus, kuru dēļ kavējas ANM līdzekļu apguve. Tāpēc revīzijas apmeklējumos uz vietas mēs ar valsts iestādēm apspriedām kavēšanās iemeslus un analizējām 42 investīciju izlasi četrās atlasītajās dalībvalstīs, lai novērtētu, kuri iemesli attiecīgā gadījumā izraisa kavēšanos. Aptaujā

¹⁶ ANM regula, 27. pants.

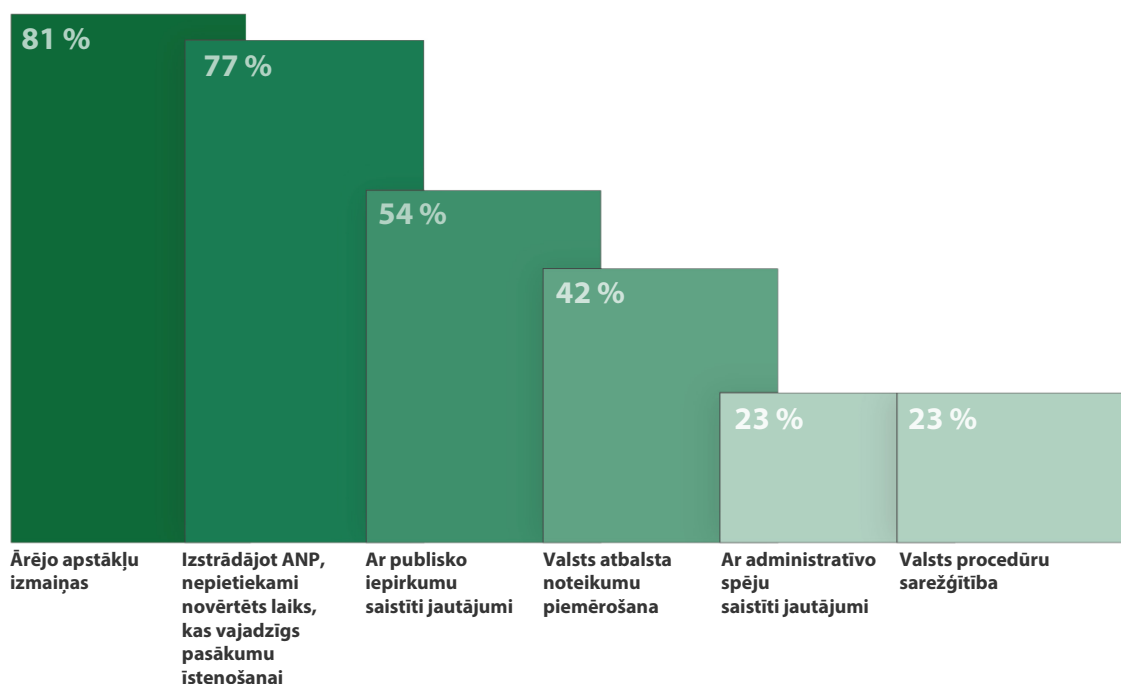
ANM koordinējošajām struktūrām mēs iekļāvām arī jautājumu par faktoriem, kas izraisa līdzekļu apguves aizkavēšanos.

29 Savā analizē mēs konstatējām vairākus ANP īstenošanas kavējumu iemeslus:

- o izmaiņas ārējos apstākļos, piemēram, inflācijas pieaugums un piegādes traucējumi, kā arī izmaiņas politiskajā kontekstā dalībvalstī attiecībā uz reformām;
- o pasākumi nav piemēroti ANM grafikam un nav pietiekami novērtēti to īstenošanai nepieciešamais laiks (publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumu dēļ);
- o īstenošanas noteikumi un neskaidrības par to, kā tie būtu jāpiemēro (norādījumi par principu “nenodarīt būtisku kaitējumu” un atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinoša izpilde);
- o jautājumi, kas saistīti ar administratīvo spēju un sarežģītiem noteikumiem valsts līmenī.

30 Mēs ievērojām, ka iemesli, kuru dēļ ANP īstenošana kavējas, atšķiras gan dalībvalstīs, gan starp reformām un investīcijām. Atbildes uz mūsu aptaujas jautājumiem norāda uz visbiežāk sastopamajiem faktoriem, kas izraisa līdzekļu apguves kavējumus (sk. [6. attēlu](#)).

6. attēls. To iemeslu biežums, kuru dēļ kavējas atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšana

Piezīme. Respondenti varēja sniegt vairākas atbildes uz jautājumu, izvēloties aptaujā norādītos variantus un/vai uzrādot papildu iemeslus.

Avots: ERP aptauja ANM koordinējošām struktūrām.

Ārējo apstākļu izmaiņas

31 Komisijas norādījumos ir minēts, ka ir svarīgi, lai atskaites punkti un mērķrādītāji paliktu dalībvalsts kontrolē un nebūtu atkarīgi no ārējiem faktoriem, piemēram, makroekonomikas perspektīvas vai darba tirgus attīstības¹⁷.

32 Kopš ANM izveides 2021. gada sākumā ģeopolitiskajā vidē ir notikušas ievērojamas pārmaiņas, jo īpaši saistībā ar agresijas karu pret Ukrainu, kas sākās 2022. gada februārī un ir izraisījis inflāciju un rekordaugstas enerģijas cenas Eiropas Savienībā.

¹⁷ Komisijas dienestu darba dokuments "Guidance to member states – Recovery and resilience plans", SWD(2021) 12 final, 1/2 daļa, 34. lpp.

33 Šādas norises un to ietekmi (piemēram, pieteikumu iesniedzēju mazāku interesi par konkrētiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus) ANP iesniegšanas laikā nebija iespējams ņemt vērā. Tomēr tās rada risku vai jau ir negatīvi ietekmējušas konkrētu atskaites punktu un mērķrādītāju savlaicīgu sasniegšanu un līdz ar to – pasākumu īstenošanu (piemērus no mūsu pasākumu izlases sk. [1. izcēlumā](#)).

1. izcēlums

Tādu pasākumu piemēri, kas saskaras ar problēmām ārējo apstākļu dēļ

Spānijā aizkavējās mērķrādītāja izpilde līdz 2023. gada beigām renovēt 231 000 dzīvojamo mājokļu, jo pieprasījums pēc renovācijas bija mazāks, nekā gaidīts, un to izraisīja inflācija un jo īpaši izejvielu cenu lielais pieaugums. Tāpēc ANP grozīšanas procesā Spānija ierosināja atlikt starpposma mērķrādītāja sasniegšanas termiņu par vienu gadu, kā arī samazināt pasākuma ietvaros veicamo renovāciju kopējo skaitu no 510 000 uz 410 000. Pēc novērtējuma Komisija pieņēma abus priekšlikumus.

Itālijā tika atlikts mērķrādītājs līdz 2023. gada otrajam ceturksnim paziņot par visu publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu 2500 elektrotransportlīdzekļu ātrās uzlādes staciju būvniecībai, jo netika iesniegti pieteikumi uz vienu pasākuma daļu. Tas galvenokārt bija saistīts ar izejvielu trūkumu. Pēc tam Itālija ierosināja atlikt šo pasākuma daļu, kam Komisija piekrita.

ANM termiņš un pasākumu īstenošanai nepieciešamā laika nepietiekams novērtējums

34 Komisijas norādījumos¹⁸ dalībvalstis tika aicinātas savos ANP aprakstīt, vai pastāv labi pārdomātu projektu plūsma vai arī – kādi pasākumi būtu vajadzīgi, lai šādu plūsmu izveidotu. Tas bija jādara gan attiecībā uz ANP kopumā, gan attiecībā uz katru atsevišķo komponentu, lai precizētu skaidru īstenošanas gaitu, palīdzētu noteikt, kur tehniskais atbalsts varētu būt noderīgs, un nodrošinātu līdzekļu apguvi.

35 Mēs pārbaudījām, vai četru izlasē iekļauto dalībvalstu ANP bija norādīta informācija par labi pārdomātu projektu plūsmu. Turklāt mēs novērtējām, vai bija kādas apguves problēmas, kas izrietēja no tā, ka projekti ANM sākumā nebija pietiekami pārdomāti vai kopumā nebija piemēroti ANM termiņam.

¹⁸ Komisijas dienestu darba dokuments, “Guidance to member states – Recovery and resilience plans”, SWD(2021) 12 final, 1/2 daļa, 43. un 45. lpp.

36 Valsts iestādes sarunās norādīja, ka informācija vai detalizācijas pakāpe, kas jāiekļauj ANP par projektu plūsmu sagatavotību, nebija skaidra, jo Komisijas norādījumos tā nebija precizēta. Izlasē iekļauto dalībvalstu plānos apraksti bija, piemēram, vien šādi:

- o Spānijai: trijos no desmit atlasītajiem pasākumiem kā atlases kritērijs bija vien norādīts, ka projektiem jābūt labi pārdomātiem;
- o Itālijai: piecos no desmit atlasītajiem pasākumiem bija tikai minēts, ka tie ir atlasīti, reaģējot uz Komisijas norādījumiem par prioritāriem izvēlēties labi pārdomātus projektus.

37 Mūsu diskusijās valsts iestādes norādīja, ka daži no šajos plānos iekļautajiem pasākumiem ir izrādījušies nepiemēroti ANM termiņam. Tas jo īpaši attiecas uz inovatīviem projektiem, kurus pēc definīcijas ir grūtāk plānot un kuri, visticamāk, īstenošanas laikā saskarsies ar šķēršļiem (sk. **2. izcēlumā** sniegto piemēru no mūsu pasākumu izlases). Atzinumā par priekšlikumu grozīt ANM regulu, lai ņemtu vērā *REPowerEU* nodaļas, mēs atzīmējām, ka dažus *REPowerEU* pasākumus, jo īpaši tos, kas vērsti uz ilgtermiņa mērķiem, var nebūt iespējams īstenot ANM termiņā¹⁹.

¹⁹ Atzinums 04/2022 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru attiecībā uz *REPowerEU* veltītajām atveseļošanas un noturības plānu nodaļām groza Regulu (ES) 2021/241, kā arī groza Regulu (ES) 2021/1060, Regulu (ES) 2021/2115, Direktīvu 2003/87/EK un Lēmumu (ES) 2015/1814 [2022/0164 (COD)], 7. un 12.–14. punkts.

2. izcēlums

Tādu pasākumu piemēri, kuros rodas problēmas, jo tie nav piemēroti ANM termiņam

Rumānijas ANP bija iekļauta investīcija ūdeņradim gatava sadales tīkla būvniecībā. Tomēr mūsu apmeklējuma laikā Rumānijas iestādes pauda bažas par to, ka investīcijas nav labi piemērotas ANM termiņam. Galvenie iemesli bija to inovatīvais raksturs un neskaidrības attiecībā uz tiesisko un darbības regulējumu, kā arī dažādi īstenošanas riski, kas saistīti ar tehniskiem jautājumiem. Revīzijas laikā attiecībā uz šo investīciju nebija panākts progress, un Rumānijas iestādes ierosināja no ANP svītrot apakšpasākumu atjaunīgo gāzu sadales tīkla izbūvei; Komisija tam piekrita.

Itālijas ANP bija iekļautas investīcijas atkrastes elektroenerģijas ražošanas infrastruktūras attīstībā, tostarp eksperimentālās tehnoloģijās, kas tīras enerģijas ražošanai izmanto strāvu un viļņu kustību. Pēc sabiedriskās apspriešanas un turpmākas izpētes, ko veica Itālijas iestādes, atklājās, ka atļauju piešķiršanas process projektiem, kuri gūst labumu no pasākuma, nav saderīgs ar ANM īstenošanas periodu. Tāpēc Itālijas iestādes ierosināja svītrot pasākumu no ANP, un Komisija pēc novērtējuma veikšanas šo ierosinājumu pieņēma.

Jautājumi, kas saistīti ar publisko iepirkumu un valsts atbalsta noteikumu piemērošanu

38 Valsts iestādes bieži minēja publisko iepirkumu un atbilstību valsts atbalsta noteikumiem kā iemeslus, kuru dēļ projektu īstenošana bija ilgāka, nekā paredzēts. Nevienam no šiem faktoriem nav jauns vai tikai ANM raksturīgs. Tas norāda, ka šīs kavēšanās iemesls nav paši noteikumi, bet gan pārāk zemu novērtēts laiks, kas vajadzīgs, lai tos piemērotu, izvēloties ANP iekļaujamos pasākumus.

39 Publiskais iepirkums bija viena no jomām, ko ietekmēja ekonomikas vides izmaiņas kopš ANP sagatavošanas. Jo īpaši cenu pieaugums un piegāžu trūkums noveda pie tā, ka iepirkuma procedūras bija jāpielāgo vai tās bija neveiksmīgas attiecībā uz dažiem mūsu izlasē iekļautajiem pasākumiem.

40 Attiecībā uz valsts atbalstu ANM regulā ir noteikts, ka ir piemērojami vispārējie valsts atbalsta noteikumi un ka dalībvalstīm jānodrošina, lai visas ANP iekļautās reformas un investīcijas atbilstu ES valsts atbalsta noteikumiem un lai tajās būtu ievērotas visas valsts atbalsta procedūras²⁰. Komisija publicēja skaidrojošus dokumentus, lai palīdzētu dalībvalstīm izstrādāt to ANP valsts atbalsta elementus un sniegtu norādījumus par saistītajiem aspektiem attiecībā uz investīciju veidiem, kas, paredzams, būs kopīgi lielākajai daļai dalībvalstu²¹.

41 Tomēr valsts atbalsta shēmu izstrāde un apstiprinājuma saņemšana izrādījās laikietilpīga, un dalībvalstu iestādes, iekļaujot pasākumus savos ANP, bieži par zemu novērtēja to, cik ilga ir procedūra ar Komisiju (piemēru no mūsu pasākumu izlases sk. [3. izcēlumā](#)).

3. izcēlums

Piemērs pasākumam, kurā ir problēmas saistībā ar publisko iepirkumu un valsts atbalstu

Rumānijas ANP bija iekļauta investīcija bateriju un fotoelementu elementu un paneļu ražošanai/montāžai/reciklēšanai. Pirmais atskaites punkts, ko bija plānots sasniegt 2022. gada trešajā ceturksnī, bija saistīto līgumu parakstīšana. Tomēr tas tika sasniegts tikai ar vairāk nekā astoņu mēnešu kavēšanos.

Rumānijas iestādes 2022. gada maijā sāka iepriekšējas paziņošanas procedūru par valsts atbalsta shēmu. Šis process ilga septiņus mēnešus. Līdz ar to valsts atbalsta shēma tika oficiāli paziņota Komisijai tikai 2022. gada decembrī. Iestādes 2023. gada janvārī izsludināja uzaicinājumu iesniegt investīcijas priekšlikumus; uzaicinājumā bija iekļauta apturēšanas klauzula, jo valsts atbalsta shēma vēl nebija ieviesta, un iestādes vienu reizi pagarināja pieteikumu iesniegšanas termiņu. Valsts atbalsta shēma tika apstiprināta tikai 2023. gada februārī. Diskusijās ar Rumānijas iestādēm atklājās, ka neskaidrība par valsts atbalsta shēmas spēkā esamību ir bijusi par iemeslu mazākam atbilžu skaitam.

²⁰ ANM regula, 8. apsvērums.

²¹ Eiropas Komisija, *“Practical guidance to Member states for a swift treatment of State aid notifications in the framework of the Recovery and Resilience Facility”*.

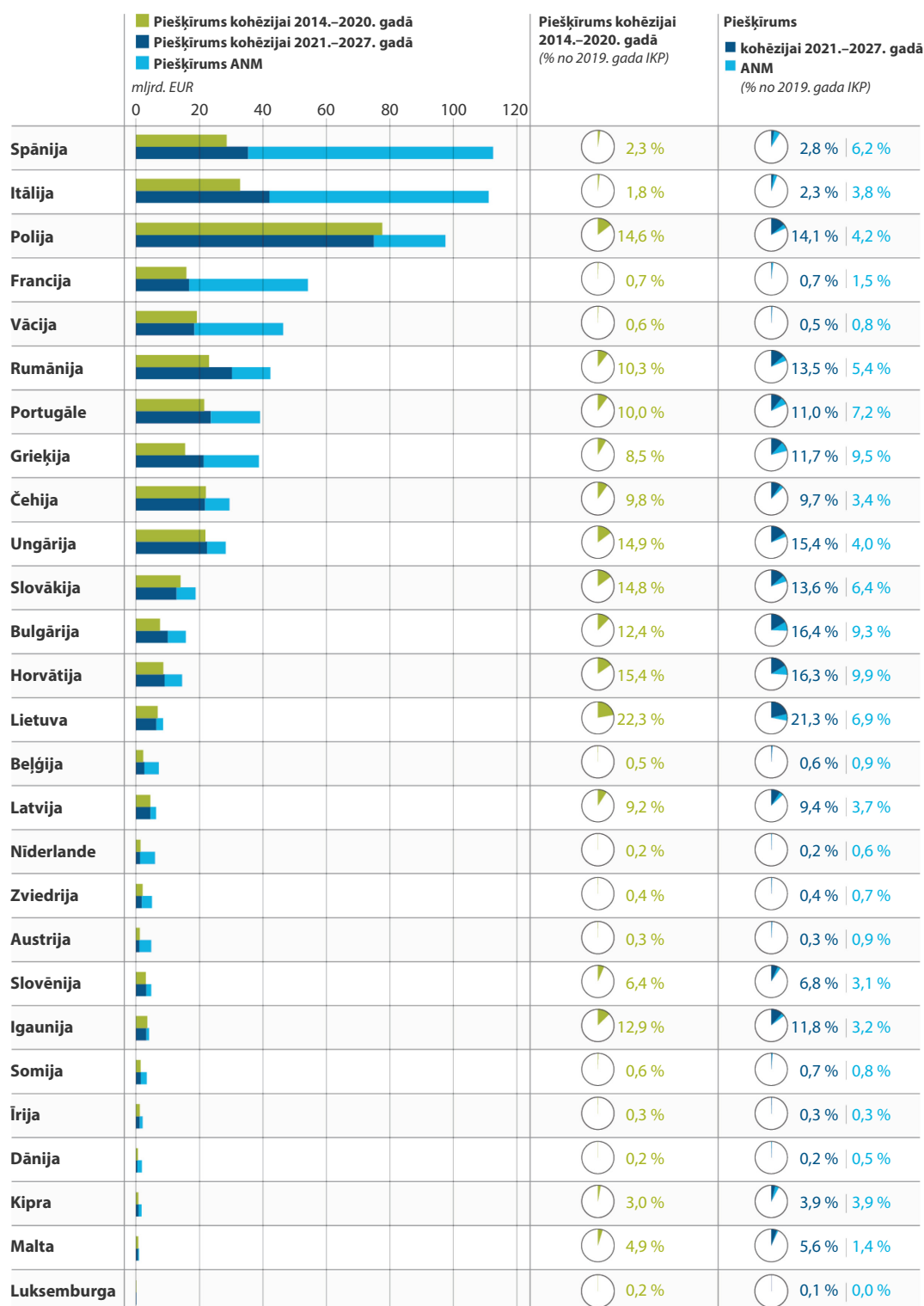
Jautājumi, kas saistīti ar administratīvo spēju

42 Komisija norādīja²², ka ir būtiski, lai dalībvalstis uzlabotu savu administratīvo spēju un tādējādi varētu gūt ekonomiskos un sociālos ieguvumus no ANM un citiem ES fondiem un palielināt līdzekļu apguvi. Tāpēc mēs pārbaudījām, vai summas, kas pieejamas valstu pārvaldes iestādēm pašreizējā finanšu periodā, var radīt līdzekļu apguves riskus.

43 Mēs atzīmējam, ka dažās dalībvalstīs ANM īstenošanas rezultātā ir ievērojami palielinājušās izlietojamās summas un 14 valstis 2021.–2027. gada periodā saņem vismaz divreiz lielāku finansējumu nekā 2014.–2020. gadā (sk. [7. attēlu](#)).

²² Komisijas dienestu darba dokuments “*Guidance to member states – Recovery and resilience plans*”, SWD(2021) 12 final, 1/2 daļa, 45. lpp.

7. attēls. 2014.–2020. gada un 2021.–2027. gada periodā dalībvalstīm piešķirtā finansējuma salīdzinājums – kohēzija un ANM

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas (*The EU's 2021-2027 long-term budget and NextGenerationEU* un *RRF: Update of the maximum financial contribution*), Eiropas Parlamenta un Eurostat datiem.

44 Turklāt savās iepriekšējās publikācijās mēs secinājām, ka:

- o tām dalībvalstīm, kurās kohēzijas finansējums jau veidoja ievērojamu publisko investīciju daļu²³, būtu īpaši sarežģīti 2021.–2027. gada periodā līdz ar ANM ieviešanu apgūt ievērojami vairāk ES līdzekļu²⁴;
- o vairāku instrumentu vienlaicīga un novēlota īstenošana palielina risku, ka dalībvalstis zaudēs finansējumu²⁵;
- o pastāv liela iespēja, ka vairākas dalībvalstis ar zemāko finansējuma apguves rādītāju pašreizējā plānošanas periodā saņems ievērojamu ANM atbalstu²⁶;
- o ANP apstiprināšanas laikā uzraudzības sistēmas vai ANM īstenošanas struktūras dažos gadījumos vēl nebija izveidotas, un tas ierobežoja Komisiju, jo tā nevarēja pilnvērtīgi novērtēt to administratīvo spēju²⁷.

45 Turklāt 57 % no mūsu aptaujātajām ANM koordinējošajām struktūrām uzskatīja, ka ANM līdzekļu apguve papildus citiem ES fondiem 2021.–2027. gada periodā varētu būt vai, ļoti iespējams, būtu problemātiska. Komisija vidusposma novērtējumā arī ziņoja, ka dažas dalībvalstis kopš ANM izveides ir saskārušās ar grūtībām saistībā ar darba slodzes pieaugumu un tāpēc ir jāturpina centieni uzlabot valstu administratīvo spēju²⁸.

²³ Bulgārija, Igaunija, Horvātija, Latvija, Lietuva, Ungārija, Polija, Portugāle, Rumānija un Slovākija.

²⁴ [Apskats 1/2023](#) "ES finansējums ar kohēzijas politikas un Atveseļošanas un noturības mehānisma starpniecību: salīdzinoša analīze", 53. punkts.

²⁵ [Gada pārskati par 2022. finanšu gadu](#), 2. nodaļa "Budžeta un finanšu pārvaldība", 2.65. punkts.

²⁶ [Atzinums 6/2020](#) par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, COM(2020) 408, 32. punkts.

²⁷ [Īpašais ziņojums 21/2022](#) "Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem", 98.–105. punkts.

²⁸ Eiropas Komisija, "*Strengthening the EU through ambitious reforms and investments*", COM(2024) 82 final, 15. lpp.

46 Tomēr jautājumi, kas saistīti ar administratīvo spēju, neietekmē visas dalībvalstis vienādi: aptuveni trešdaļa aptaujāto koordinējošo struktūru to neuzskatīja par problēmu. Tas jo īpaši attiecās uz dalībvalstīm, kuru ANM finansējuma piešķirums bija zems proporcionāli to IKP un/vai finansējumam no citiem ES finansēšanas instrumentiem. Vēl viens iemesls, kāpēc aptaujā administratīvā spēja netika uzskatīta par problēmu, bija tas, ka attiecīgās dalībvalstis bija izveidojušas īpašas struktūras (piemēram, īpašas ANM nodaļas valsts iestādēs), lai atvieglotu ANM īstenošanu.

Neskaidrība par to, kā piemērot ANM īstenošanas konkrētos noteikumus

47 ANM regulā ir iekļauts konkrētu noteikumu kopums attiecībā uz tās īstenošanu:

- o ANM izmanto, lai atbalstītu tikai tādus pasākumus, kuros ievērots princips **“nenodarīt būtisku kaitējumu”**²⁹. ANM ir pirmais instruments, kura finansēšanas nosacījums ir princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”. ANM regulā arī noteikts, ka Komisijai jāsniedz tehniski norādījumi par to, kā ANM kontekstā piemērot NBK principu³⁰;
- o Komisijai vēlākais divu mēnešu laikā pēc maksājuma pieprasījuma saņemšanas jānovērtē, vai ir **apmierinoši izpildīti** attiecīgie **atskaites punkti un mērķrādītāji**, kas noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Šajā novērtējumā būtu jāņem vērā arī darbības kārtības turpmāki precizējumi³¹.

48 Mūsu diskusijās dalībvalstu iestādes dažādu īstenošanas noteikumu piemērošanu un nenoteiktību attiecībā uz to piemērošanu atzina par vienu no problēmām, kas ietekmē atskaites punktu un mērķrādītāju savlaicīgu izpildi un līdz ar to – līdzekļu apguvi.

49 Lai gan Komisija neformālās diskusijās sniedza tehniskus norādījumus, kā arī papildu informāciju, principa “nenodarīt būtisku kaitējumu” piemērošana bija jaunums, un tāpēc valstu iestādes uzskatīja, ka attiecīgie noteikumi ir sarežģīti.

²⁹ ANM regula, 5. pants.

³⁰ Eiropas Komisija, “Tehniskie norādījumi par principa “nenodarīt būtisku kaitējumu” piemērošanu saskaņā ar Atvērto tirdzniecības un noturības mehānisma regulu”, 2021/C 58/01.

³¹ ANM regula, 24. panta 3. punkts.

50 Attiecīgos gadījumos Komisija bija apturējusi maksājumu pieprasījumu novērtēšanu, lai no izlasē iekļautajām dalībvalstīm pieprasītu papildu informāciju par atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi. Mūsu pasākumu izlase liecina, ka attiecībā uz dažiem no tiem Komisijas un attiecīgo dalībvalstu interpretācija par to, kas ir “apmierinoša atskaites punktu un mērķrādītāju izpilde”, atšķirās. Šo atšķirību saskaņošanai bija vajadzīgas papildu diskusijas un laiks.

51 Lai gan Komisija katrā atsevišķā gadījumā sniedza divpusēju skaidrojumu par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, rakstiski norādījumi tika izdoti tikai 2023. gada februārī³². Neraugoties uz to, mūsu aptauja liecina, ka 65 % ANM koordinējošo struktūru dalībvalstīs piekrīt vai pilnībā piekrīt, ka “apmierinošas izpildes” definīcija apdraud līdzekļu savlaicīgu apguvi (sk. [I pielikumu](#)).

52 **4. izcēlumā** ir sniegti tādu mūsu izlasē iekļauto pasākumu piemēri, kuros ir problēmas, kas saistītas ar konkrētiem ANM īstenošanas noteikumiem un nenoteiktību par to, kā tos piemērot.

4. izcēlums

Tādu pasākumu piemēri, kuros ir problēmas, kas saistītas ar konkrētiem ANM īstenošanas noteikumiem un nenoteiktību par to, kā tos piemērot

Princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”

Itālijas ANP bija iekļautas investīcijas sabiedriskā transporta infrastruktūras noteikta skaita kilometru izbūvei konkrētās lielpilsētu teritorijās. Revīzijas laikā Itālijas iestādes pauda bažas par pasākuma savlaicīgu izpildi, jo viens no projektiem nevarēja atbilst NBK principam, jo atradās vulkāniskā apgabalā. Tās galu galā lūdza grozīt pasākumu, svītrojot konkrēto atsauci uz vienu no vietām, kur infrastruktūra tiktu attīstīta, un, lai varētu piešķirt līgumu, aizstāt sākotnējo mērķrādītāju ar atskaites punktu. Komisija pieņēma šo priekšlikumu.

³² Eiropas Komisija, “Atveseļošanas un noturības mehānisms: pirmie divi gadi. Unikāls instruments ES zaļās un digitālās pārveides pamatā”, COM(2023) 99 final, I pielikums.

Atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinoša izpilde

Rumānijas ANP bija iekļautas investīcijas nolūkā attīstīt siltuma un elektroenerģijas koģenerāciju centralizētās siltumapgādes sistēmās, kurās uzstādītā elektroenerģijas ražošanas jauda ir vismaz 300 megavati (MW). Sākotnējais atskaites punkts šim pasākumam bija līgumu parakstīšana, kam sekoja mērķrādītājs nodot ekspluatācijā 300 MW jaudu.

Pēc tam, kad bija iesniegta pirmā līgumu pakete, Komisija pauda bažas par šo līgumu derīgumu un pietiekamību 300 MW mērķrādītāja sasniegšanai. Tad Rumānijas iestādes iesniedza papildu līgumus, apgalvojot, ka to kopējā jauda ir 349 MW. Tās arī uzstāja, ka to sākotnējo izpratni par atskaites punktu bija ietekmējušas dažas angļu un rumāņu valodas versiju neatbilstības Padomes īstenošanas lēmumā un darbības kārtībā.

Šā iemesla dēļ novērtēšanas procedūra ilga sešus mēnešus, un tad Komisija secināja, ka atskaites punkts joprojām nav apmierinoši izpildīts, jo Rumānijas iestādes nebija sniegušas pamatotu pārliecību, ka parakstītie līgumi ir saistīti ar valsts centralizētās siltumapgādes vajadzībām. Turklāt Komisija uzskatīja, ka iestādes nav pareizi novērtējušas, vai pieteikumi atbilst uzaicinājumā noteiktajām prasībām. Līdz ar to tā daļēji apturēja attiecīgo maksājumu.

Izmaksātie līdzekļi vēl nav sasnieguši galasaņēmējus, un termins “galasaņēmējs” ne vienmēr tiek lietots konsekventi

53 ANM kontekstā finansējums tiek uzskatīts par apgūtu, tiklīdz tas ir izmaksāts dalībvalstīm kā ANM līdzekļu saņēmējām. Tāpēc apguve nenozīmē, ka šie līdzekļi ir sasnieguši galasaņēmējus (sk. **11.** punktu). Tomēr, lai iegūtu informāciju par ANM finansējumu, kas jau ir sasniedzis reālo ekonomiku, mēs jautājām dalībvalstīm par i) ANM finansējuma daļu, kas no valsts budžeta izmaksāta galasaņēmējiem, un ii) tā ANM finansējuma atrašanās vietu, ko tās līdz šim bija saņēmušas no Komisijas.

54 2023. gada oktobrī mēs sazinājāmies ar 22 dalībvalstīm, kas bija saņēmušas ANM līdzekļus, lai lūgtu tām informāciju par šo līdzekļu pašreizējo atrašanās vietu. Lai gan dažas no tām vai nu šo informāciju nesniedza (trīs), vai arī sniedza nepilnīgi vai nekonsekventi (četras), attiecībā uz tām 15 dalībvalstīm, kuras to sniedza, aptuveni puse no saņemtajiem līdzekļiem bija nonākusi pie galasaņēmējiem.

55 Kopš 2023. gada marta dalībvalstīm ir pienākums publiskot un divreiz gadā atjaunināt sarakstus ar 100 galasaņēmējiem, kas saņem vislielāko finansējuma summu to ANP iekļauto pasākumu īstenošanai³³, nolūkā palielināt ANM līdzekļu izmantošanas pārredzamību³⁴. Komisijas norādījumos “galasaņēmējs” ir definēts³⁵ kā pēdējais subjekts, kas saņem līdzekļus un nav darbuzņēmējs vai apakšuzņēmējs. Tomēr, analizējot šos sarakstus, mēs konstatējam, ka termina “galasaņēmējs” interpretācija līdzīgiem pasākumiem dalībvalstīs atšķiras. Piemēram:

- attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar finansējuma sniegšanu uzņēmumiem, dažu dalībvalstu izpratnē par šo terminu galasaņēmēji ietvēra iestādes, kas piešķir finansējumu valsts vai pat ES līmenī (piemēram, Eiropas Investīciju banka, Eiropas Investīciju fonds vai Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka), savukārt citas dalībvalstis saprata, ka galasaņēmēji ir uzņēmumi, kas saņem finansējumu;
- attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar publisko ēku energorenovāciju, kā galasaņēmēji dažās dalībvalstīs bija reģistrētas ministrijas vai pilsētas, bet citās dalībvalstīs – publiski enerģētikas uzņēmumi vai privāti uzņēmumi;
- attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar digitālo ierīču nodrošināšanu izglītības jomā, kā galasaņēmēji dažās dalībvalstīs bija reģistrētas ministrijas vai pilsētas, bet citās – universitātes vai skolas.

56 Valstu iestādes sanāsmēs arī apstiprināja, ka pašreizējā galasaņēmēja definīcija pieļauj interpretācijas iespējas.

Gan Komisija, gan dalībvalstis rīkojās, lai veicinātu apguvi, bet ir pārāgri novērtēt, vai šai rīcībai ir pozitīva ietekme

57 Komisija un dalībvalstis rīkojās, lai veicinātu apguvi, tostarp:

- veica ANP grozījumus, lai ņemtu vērā izmaiņas ārējos apstākļos;

³³ Regula (ES) 2023/435, ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atvēršanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK, 25.a pants.

³⁴ Eiropas Komisija, “Norādījumi par atvēršanas un noturības plāniem *REPowerEU* kontekstā”, 2023/C 80/01, 34. lpp.

³⁵ Eiropas Komisija, “Norādījumi par atvēršanas un noturības plāniem *REPowerEU* kontekstā”, 2023/C 80/01, 34. lpp.

- Komisijas sniedza atbalstu un norādījumus, lai mazinātu īstenošanas noteikumu atšķirīgu interpretāciju;
- īstenoja pasākumus administratīvās spējas palielināšanai;
- izveidoja ANM īstenošanas uzraudzības sistēmu.

58 Mēs analizējam, vai veiktie pasākumi varētu risināt konstatētās problēmas.

Visas izlasē iekļautās dalībvalstis pieprasīja grozījumus savos ANP, bet ietekme uz līdzekļu apguvi vēl nav redzama

59 ANM regulā ir paredzēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem dalībvalsts var grozīt savu ANP (sk. **06.** punktu). Komisijas norādījumos dalībvalstīm ir sniegta sīkāka informācija par to, kad un kā dalībvalstis var pieprasīt šādu grozīšanu.

60 Attiecībā uz 42 mūsu izlasē iekļautajiem pasākumiem mēs novērtējam, cik daudz no tiem tika veikti grozījumi un kāda bija šo grozījumu būtība (sk. **06.** punktu). Mēs atzīmējam, ka 27 no izlasē iekļautajiem pasākumiem (64 %) tika grozīti, tostarp 23 pasākumi tika grozīti, pamatojoties uz to, ka “objektīvu apstākļu” dēļ atskaites punkti un mērķrādītāji nebija sasniedzami (ANM regulas 21. panta 1. punkts). Grozījumi galvenokārt attiecās uz mērķrādītāju pazemināšanu, pasākumu pabeigšanas atlikšanu vai pasākumu svītrošanu no ANP (sk. **1. tabulu**).

1. tabula. Pieprasītās izmaiņas izlasē iekļautajos pasākumos

Dalībvalsts	Izlasē iekļauto pasākumu skaits	To pasākumu skaits, kuriem pieprasīti grozījumi	Komisijas pozitīvi novērtēto grozījumu pieprasījumu skaits	Uz 21. panta balstīto grozījumu pieprasījumu skaits	Ierosināto izmaiņu piemēri
Itālija	10	10	10	10	Mainīt pasākuma aprakstu Pazemināt mērķrādītāju Atlikt pabeigšanu Atcelt pasākumu
Rumānija	11	4	4	2	Pazemināt mērķrādītāju Atcelt atskaites punktu
Slovākija	11	8	8	7	Pazemināt mērķrādītāju Atlikt pabeigšanu
Spānija	10	5	5	4	Pazemināt mērķrādītāju Atlikt pabeigšanu
Kopā	42	27	27	23	

Avots: ERP, pamatojoties uz grozītajiem ANP.

61 ANM regulā nav skaidri noteikts, kādi tieši ir “objektīvi apstākļi”, kas pamato grozījumus. Tomēr 2023. gada februārī Komisija izdeva norādījumus par atvaseļošanas un noturības plāniem *REPowerEU* kontekstā³⁶, un tajos ir sniegti papildu skaidrojumi par šiem objektīvajiem apstākļiem, kā arī to piemēri.

62 Kopumā dalībvalstis ierosināja ANP grozījumus, lai nodrošinātu risinājumu pasākumiem, kurus citādi vairs nebūtu iespējams īstenot. Tāpēc tie var veicināt līdzekļu apguvi. Tomēr Komisijas norādījumos ir teikts, ka ierosinātajām izmaiņām nevajadzētu samazināt ANP vispārējo vērienu³⁷, tomēr šis aspekts neietilpa mūsu revīzijas tvērumā.

63 Turklāt 58 % no 26 ANM koordinējošajām struktūrām, kas atbildēja uz mūsu aptaujas jautājumiem, piekrita vai pilnībā piekrita, ka, lai nodrošinātu līdzekļu savlaicīgu apguvi, būtu vajadzīgi turpmāki Komisijas norādījumi par ANP grozīšanas procesu un nosacījumiem. Turklāt tikai 46 % no tām uzskatīja, ka norādījumi ir sniegti savlaicīgi.

Komisija sniedza norādījumus par ANM īstenošanas konkrētajiem noteikumiem, bet tos joprojām ir iespējams atšķirīgi interpretēt Atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinoša izpilde un daļēji maksājumi

64 Lai veicinātu līdzekļu apguvi, Komisija sniedza norādījumus dalībvalstīm un veicināja labas prakses apmaiņu dalībvalstu starpā. Komisija 2023. gada 21. februārī publicēja satvaru atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošas izpildes novērtēšanai³⁸. Mēs konstatējam, ka Komisija sniedza metodiku divus gadus pēc ANM īstenošanas perioda sākuma un ka tā pieļauj interpretācijas iespējas, jo īpaši tāpēc, ka atskaites punkti un mērķrādītāji bieži vien ir neskaidri definēti³⁹. Turklāt

³⁶ Eiropas Komisija, “Norādījumi par atvaseļošanas un noturības plāniem *REPowerEU* kontekstā”, [2023/C 80/01](#), 11. un 12. lpp.

³⁷ Eiropas Komisija, “Norādījumi par atvaseļošanas un noturības plāniem *REPowerEU* kontekstā”, [2023/C 80/01](#), 12. lpp.

³⁸ Eiropas Komisija, “Atvaseļošanas un noturības mehānisms: pirmie divi gadi. Unikāls instruments ES zaļās un digitālās pārveides pamatā”, [COM\(2023\) 99 final](#), I pielikums.

³⁹ Īpašais ziņojums 21/2022 “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atvaseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas”, 82. punkts.

lēmums samazināt maksājumus, ja daži atskaites punkti vai mērķrādītāji nav izpildīti, zināmā mērā paliek viedokļa jautājums⁴⁰.

65 Turklāt metodikā ir norādīts, ka darbības kārtības elementi (piemēram, pārbaudes mehānisms un uzraudzības posmi) novērtējuma laikā nebūtu jāuzskata par prasībām, lai gan, kā esam norādījuši iepriekšējos revīzijas ziņojumos, pārbaudes mehānismā sniegtā informācija padara atskaites punktus ievērojami skaidrākus vai izmērāmākus salīdzinājumā ar aprakstiem, kas iekļauti Padomes īstenošanas lēmumos⁴¹.

66 Mūsu veiktās ANM koordinējošo struktūru aptaujas rezultāti liecina, ka šo struktūru viedokļi par to, vai norādījumi tika sniegti savlaicīgi un viegli pieejamā veidā un vai tie veicinātu līdzekļu apguvi, sadalījās samērā vienmērīgi. Tomēr 61 % ANM koordinējošo struktūru piekrita vai stingri piekrita, ka joprojām ir vajadzīgi papildu norādījumi un informācija no Komisijas.

Princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”

67 Kā minēts 47. punktā, ANM bija pirmais instruments, kura finansēšanas nosacījumā iekļauts princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”. Komisija publicēja tehniskus norādījumus par principa “nenodarīt būtisku kaitējumu” savlaicīgu piemērošanu. Tomēr mūsu revīzijas apmeklējumu laikā dalībvalstu iestādes norādīja, ka, neraugoties uz Komisijas sniegto atbalstu, principu ir sarežģīti piemērot.

68 To apstiprināja arī atbildes uz mūsu veikto ANM īstenošanas struktūru aptauju, proti, aptuveni 60 % uzskatīja, ka ANM līdzekļu savlaicīgas apguves nodrošināšanai būtu vajadzīgi turpmāki norādījumi par NBK principa piemērošanu. Komisija 2023. gada septembrī publicēja papildu norādījumus par NBK principa piemērošanu⁴². Vēl ir pārāgri novērtēt, vai tas risina problēmas, ar kurām dalībvalstis līdz šim ir saskārušās.

⁴⁰ Gada pārskati par 2022. finanšu gadu, 11. nodaļa “Atveseļošanas un noturības mehānisms”, 11.19. un 11.37. punkts.

⁴¹ Īpašais ziņojums 26/2023 “Atveseļošanas un noturības mehānisma snieguma uzraudzības sistēma: novērtē īstenošanas progresu, tomēr ar to nepietiek, lai aptvertu sniegumu”, 28. un 29. punkts.

⁴² Komisijas paziņojums, “Tehniskie norādījumi par principa “nenodarīt būtisku kaitējumu” piemērošanu saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānisma regulu”, C(2023) 6454 final.

Mūsu izlasē iekļautās dalībvalstis rīkojās, lai palielinātu administratīvo spēju, tomēr tās joprojām saskaras ar darbinieku trūkumu

69 Norādījumos par ANP Komisija uzsvēra, ka, lai panāktu efektīvu īstenošanu un tādējādi reformas un investīcijas tiktu veiktas, kā plānots, dalībvalstīm būtu efektīvi jāizmanto savi resursi un jānodrošina vajadzīgā administratīvā spēja⁴³.

70 Mūsu izlasē iekļautās dalībvalstis paredzēja vairākus pasākumus, lai stiprinātu administratīvo spēju īstenot ANM. Starp tiem bija papildu darbinieku pieņemšana darbā, operatīvā atbalsta sniegšana un administratīvo procedūru vienkāršošana. Tomēr joprojām pastāv vairāki problēmjautājumi.

- Spānijas ANP bija iekļautas konkrētas reformas valsts pārvaldes modernizēšanai, un tās ietvēra publiskā iepirkuma satvara stiprināšanu, darbā pieņemšanas procedūru uzlabošanu un sistēmas izstrādi ANM īstenošanas pārvaldībai un uzraudzībai. Tomēr dažu pasākumu pabeigšana nebija tik ātra, kā cerēts. Starp tiem bija reforma, kuras mērķis bija stiprināt administrācijas spēju piesaistīt un noturēt personālu un kuru Spānijas parlaments beidzot apstiprināja 2023. gada decembrī. Turklāt Spānijas augstākās revīzijas iestādes 2023. gada aprīļa ziņojumā tika norādīts uz problēmām saistībā ar cilvēkresursu pienācīgu plānošanu un pietiekamu resursu nodrošināšanu (jo īpaši reģionālā līmenī) ANM īstenošanai⁴⁴.
- Rumānijas ANP bija iekļauts reformu kopums valsts pārvaldes kvalitātes uzlabošanai. Rumānija bija izpildījusi atskaites punktu attiecībā uz ANP institucionālās sistēmas izveidi un attiecīgo struktūru juridiskajām pilnvarām. Tika iesniegti vairāki priekšlikumi reorganizēt ANM koordinējošo struktūru, tostarp palielināt ANM līdzekļu pārvaldībā iesaistīto darbinieku skaitu. Tomēr 2023. gada maijā darbinieku skaita pieaugums neatbilda tam, ko ANM koordinējošā struktūra bija atzinusi par nepieciešamu ANM īstenošanai.

⁴³ Komisijas dienestu darba dokuments “*Guidance to member states – Recovery and resilience plans*”, SWD(2021) 12 final, 1/2 daļa, 45. lpp.

⁴⁴ Spānijas augstākā revīzijas iestāde, “*Informe de fiscalización sobre las medidas adoptadas en el ámbito autonómico para la implementación del Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia*”, N.1.515.

- Itālija pabeidza virkni valsts pārvaldes reformu, tostarp attiecībā uz darbā pieņemšanas procedūrām, IT sistēmas izveidi ANM īstenošanas uzraudzībai un pārvaldībai un administratīvo procedūru vienkāršošanu. Bija ietverts arī atskaites punkts saistībā ar vietējo pašvaldību administratīvās spējas palielināšanu⁴⁵. Tomēr Itālijas augstākā revīzijas iestāde 2023. gada martā norādīja uz problēmām, kas saistītas ar darbā pieņemtā personāla lielo mainību, un uzsvēra, ka ANP īstenošanas procedūras ir sarežģītas un daudzām iestādēm joprojām nav vajadzīgā personāla⁴⁶.
- Slovākija īstenoja reformu, kuras mērķis ir stiprināt administratīvo spēju gan vietējā, gan valsts līmenī. Tās ietvaros tika apstiprināts juridiskais pamats, ar ko izveido attiecīgās struktūras un nosaka to uzdevumus un pienākumus, un analizēta par ANP īstenošanu atbildīgo departamentu organizatoriskā struktūra. Slovākijas revīzijas iestāde 2022. gada oktobrī uzsvēra trūkumus saistībā ar organizatoriskajām struktūrām un personāla nodrošinājumu, kā arī pietiekamu norādījumu trūkumu valsts līmenī, jo īpaši pienācīgu iekšējās kontroles mehānismu nodrošināšanai⁴⁷.

Dalībvalstis un Komisija izveido sistēmas, lai uzraudzītu īstenošanas progresu, bet nav sistemātiskas kontroles attiecībā uz kavējumiem

71 Dalībvalstīm savos ANP ir jānosaka kārtība, kādā šos plānus efektīvi uzraudzīt un īstenot, tai skaitā jānorāda paredzētais grafiks, atskaites punkti un mērķrādītāji, kā arī ar tiem saistītie rādītāji⁴⁸. Kā norādīts mūsu īpašajā ziņojumā par ANM snieguma uzraudzības sistēmu⁴⁹, dalībvalstis un Komisija īsā laikā izveidoja ANM IT sistēmas un pārvaldības un kontroles struktūras.

⁴⁵ Sk. arī [2022. gada pārskatus](#) par ES budžeta izpildi 2022. finanšu gadā un par darbībām, ko finansē no 9., 10. un 11. Eiropas Attīstības fonda (EAF) 2022. finanšu gadā, 11.33. punkts un 11.3. izcēlums.

⁴⁶ Itālijas augstākā revīzijas iestāde, "*Relazione sullo stato di attuazione del Piano Nazionale di Ripresa e Resilienza (PNRR)*".

⁴⁷ Slovākijas Valsts īstenošanas un koordinācijas iestāde, Kopsavilkums par revīzijām saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 22. panta 2. punkta c) apakšpunktu un finansēšanas nolīguma III pielikumu, 2022. gada oktobris.

⁴⁸ ANM regula, 18. panta 4. punkta p) apakšpunkts un 19. panta 3. punkta h) apakšpunkts.

⁴⁹ [Īpašais ziņojums 26/2023](#) "Atveseļošanas un noturības mehānisma snieguma uzraudzības sistēma: novērtē īstenošanas progresu, tomēr ar to nepietiek, lai aptvertu sniegumu", 54.–57. punkts.

72 Mūsu veiktā ANM koordinējošo struktūru aptauja liecina, ka uzraudzības īstenošanas IT sistēmu izstrādei dalībvalstis izmantoja dažādas pieejas. Aptaujas rezultāti vairākumā gadījumu apliecina IT sistēmu spēju jebkurā brīdī uzraudzīt atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi gan attiecībā uz dalībvalsti kopumā, gan galasaņēmējiem. Tomēr no četrām izlasē iekļautajām dalībvalstīm tas tā nebija attiecībā uz Rumāniju un Slovākiju, jo to uzraudzības sistēmas nevarēja sniegt šādus detalizētus iedalījumus. Turklāt Rumānijas IT sistēmu neizmantoja visas īstenojošās ministrijas, tāpēc tajā nebija iekļauta visaptveroša informācija par īstenošanu. Rezultātā ANM koordinējošajai struktūrai ne vienmēr bija savlaicīga informācija par attiecīgo pasākumu progresu, kas ļautu novērst jebkādu kavēšanos un atvieglotu līdzekļu apguvi. Revīzijas laikā abas dalībvalstis strādāja pie jaunas uzraudzības sistēmas izveides.

73 Turklāt aptuveni puse mūsu aptaujas respondentu norādīja, ka to uzraudzības sistēmās nav iekļauta “agrīnās brīdināšanas sistēma”, kas tos informētu par kavēšanos virzībā uz atskaites punktu vai mērķrādītāju sasniegšanu pirms to termiņa beigām vai atzīmētu iepriekš sasniegto atskaites punktu vai mērķrādītāju atcelšanu. Sīkākus rezultātus, kas gūti mūsu aptaujā par uzraudzības sistēmām, sk. [III pielikumā](#).

74 ANM regulā⁵⁰ ir noteikts, ka dalībvalstīm divreiz gadā ir jāziņo par progresu savu ANP īstenošanā. Šis ziņošanas mērķis ir sniegt visaptverošu kopskatu par visu plānu īstenošanu un ļaut Komisijai apzināt iespējamus riskus, kas jārisina kopā ar dalībvalstīm. Analizējot dalībvalstu iesniegtos pusgada ziņojumus, mēs konstatējām, ka ne visas dalībvalstis sistemātiski sniedza visaptverošu informāciju par iemesliem, kuru dēļ atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšana kavējas. Tā vietā šī informācija daudzos gadījumos aprobežojas ar veikto pasākumu vispārīgu aprakstu. Turklāt Komisija arī norādīja, ka dalībvalstu ziņošana par progresu atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā dažkārt bija nepareiza.

75 Nepilnīga un neprecīza informācija ierobežo to, ko Komisija var darīt, lai savlaicīgi novērstu kavējumu cēloņus un mazinātu izrietošos riskus līdzekļu apguvei. Komisija īsteno ANM tiešā pārvaldībā un uzņemas galīgo atbildību, tāpēc regulāri sazinās ar dalībvalstīm, taču tā sistemātiski neaicina dalībvalstis sniegt informāciju par to, kas darīts, lai novērstu kavēšanos, vai par problēmām, kuras bijušas atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā.

⁵⁰ ANM regula, 27. pants.

ANM struktūra rada riskus līdzekļu apguvei un pasākumu pabeigšanai līdz 2026. gada 31. augustam

76 Viens no šīs revīzijas mērķiem bija agrīnā posmā atklāt jebkādus riskus, kas apdraud ANM īstenošanu regulatīvajā termiņā un tādējādi arī ANM mērķu sasniegšanu ilgtermiņā. Tāpēc mēs analizējām, vai īstenošanas perioda otrajā pusē pastāv kādi līdzekļu apguves riski. Analīzē pievērsām īpašu uzmanību riskiem, kas saistīti ar pasākumu pabeigšanu, jo tie ir būtisks elements ANM mērķu sasniegšanā. Mēs arī novērtējām, vai līdzekļu izmaksa atspoguļo progresu atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā.

Neizpildīto atskaites punktu un mērķrādītāju skaits un raksturs rada riskus līdzekļu apguvei un pasākumu pabeigšanai

77 Saskaņā ar ANM regulu valstu ANP cita starpā ir noteikti atskaites punkti, mērķrādītāji un grafiks to reformu un investīciju īstenošanai, kuras jāpabeidz līdz 2026. gada 31. augustam⁵¹. Turklāt Padomes īstenošanas lēmumos par katru dalībvalsti ir iekļauts orientējošs katra atskaites punkta un mērķrādītāja izpildes datums.

Ievērojamais to atskaites punktu un mērķrādītāju skaits, kas jāsasniedz īstenošanas perioda otrajā pusē, rada riskus līdzekļu apguvei un pasākumu pabeigšanai

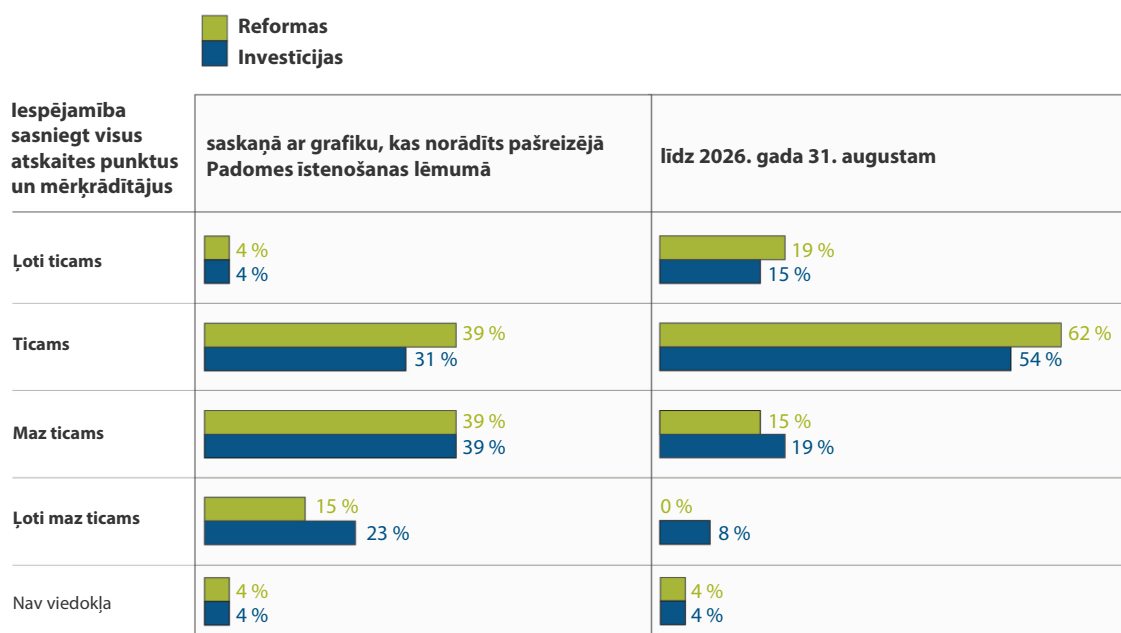
78 Mēs analizējām atskaites punktu un mērķrādītāju sadalījumu laika gaitā un jo īpaši to atskaites punktu un mērķrādītāju īpatsvaru, kas vēl jāsasniedz ANM īstenošanas perioda otrajā pusē.

79 Sasniedzamo atskaites punktu un mērķrādītāju skaits ANM īstenošanas periodā nav vienmērīgi sadalīts. 73 maksājumu pieprasījumi, kas iesniegti līdz 2023. gada beigām, ietvēra 1750 atskaites punktus un mērķrādītājus – tikai aptuveni 28 % no 6234 atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas paredzēti sākotnējos Padomes īstenošanas lēmumos. Problēmas un kavējumi, ar kuriem saskaras dalībvalstis atskaites punktu un mērķrādītāju izpildē līdz termiņiem, kas norādīti Padomes īstenošanas lēmumos, pat ANM darbības sākumā (sk. 27. punktu), nozīmē, ka pastāv līdzekļu apguves risks un ka pasākumi netiks pabeigti, kā plānots, ņemot vērā šīs kavēšanās paredzamo kumulatīvo ietekmi.

⁵¹ ANM regula, 18. pants.

80 Lai papildinātu mūsu analīzi, aptaujā ietvērām jautājumus par iespējamību, ka atskaites punkti un mērķrādītāji tiks sasniegti līdz datumam, kas norādīts Padomes īstenošanas lēmumā, un par pasākumu pabeigšanu līdz ANM īstenošanas perioda beigām (**8. attēls**). Atzīmējam, ka tikai divas dalībvalstis uzskatīja, ka visi investīciju atskaites punkti un mērķrādītāji, visticamāk, tiks sasniegti līdz Padomes īstenošanas lēmumā norādītajam datumam.

8. attēls. Iespēja sasniegt atskaites punktus un mērķrādītājus, kā plānots

Avots: ERP aptauja ANM koordinējošām struktūrām.

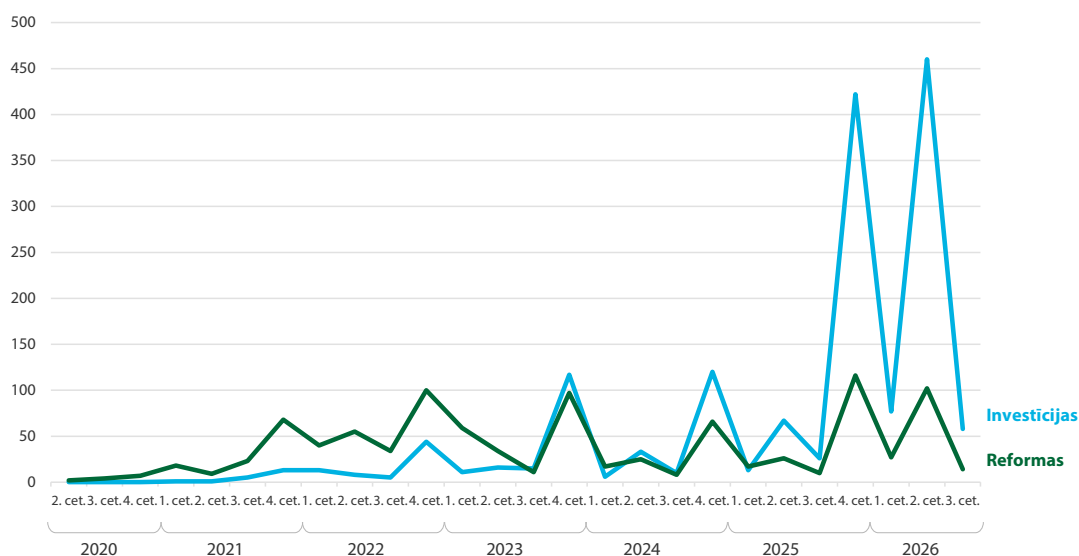
Pāreja no reformām uz investīcijām un īstenošanas pēdējā posma sasniegšana palielina kavēšanās risku

81 Sākotnējie ANP ietvēra 2530 pasākumus, no kuriem 1541 bija investīcijas un 989 – reformas. Lielākā daļa dalībvalstu nolēma vispirms īstenot reformas, jo tās bieži bija svarīgas, lai veicinātu investīciju efektīvu un lietderīgu īstenošanu⁵², kas vairākumā gadījumu ir otrajā vietā, kā to apstiprināja Komisija⁵³ (sk. **9. attēlu**).

⁵² Komisijas dienestu darba dokuments “Guidance to member states – Recovery and resilience plans”, SWD(2021) 12 final, 1/2 daļa, 15. lpp.

⁵³ Eiropas Komisija, “Strengthening the EU through ambitious reforms and investments”, COM(2024) 82 final, 4. lpp.

9. attēls. Pabeidzamo reformu un investīciju skaits ceturksnī 2020.–2026. gadā

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas *FENIX* datubāzi.

82 Dalībvalstis plānoja pabeigt atskaites punktus un mērķrādītājus, kas saistīti ar 39 % no visām investīcijām un 14 % no visām paredzētajām reformām, 2026. gadā – ANM īstenošanas perioda pēdējos astoņos mēnešos. Atsevišķu dalībvalstu analīze liecina, ka 16 no tām tikai 2026. gadā plānoja pabeigt atskaites punktus un mērķrādītājus, kas saistīti ar vismaz 30 % no investīcijām, – no 30 % Spānijas gadījumā līdz 62 % Itālijā un 70 % Polijā (sk. [IV pielikumu](#)).

83 Investīcijas, jo īpaši investīcijas infrastruktūrā, pēc būtības var būt diezgan sarežģītas un kopumā ir jutīgākas pret kavējumiem, ko izraisījuši ārēji apstākļi, kurus dalībvalstis nevar kontrolēt. Tā rezultātā investīciju atlikšana, visticamāk, vēl vairāk palielinās kavējumu un līdzekļu apguves palēnināšanās risku. Iesniedzot vidusposma novērtējumu, Komisija atzina, ka ANM īstenošanas otrā pusē būs sarežģītāka nekā pirmā, jo investīcijas sasniegs kritisku īstenošanas posmu⁵⁴.

84 Turklāt mēs atzīmējam, ka ANM sākumā atskaites punkti un mērķrādītāji bija saistīti ar agrīnajiem īstenošanas posmiem (piemēram, tiesību aktu pieņemšanu, uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus vai konkursu publicēšanu vai projektu atlasī), savukārt atskaites punkti un mērķrādītāji ANM īstenošanas perioda otrajā pusē bieži vien ir sarežģītāki un problemātiskāki pēc būtības, jo attiecas uz īstenošanas pēdējiem

⁵⁴ Eiropas Komisija, *Statements by Executive Vice-President Dombrovskis and Commissioner Gentiloni at the press conference on the mid-term evaluation of the Recovery and Resilience Facility*, 2024. gada 21. februāris.

posmiem (piemēram, infrastruktūras investīciju vai reformu pabeigšanu vai dažkārt pat uz to rezultātiem).

85 Vēl svarīgāk ir tas, ka atskaites punkti un mērķrādītāji ANM īstenošanas perioda otrajā pusē bieži vien ir ciešāk saistīti ar pasākumu pabeigšanu un mērķu sasniegšanu. Tāpēc šo atskaites punktu vai mērķrādītāju nenasniegšana var apdraudēt līdzekļu apguvi un attiecīgo pasākumu pabeigšanu. **2. tabulā** ir sniegti piemēri par atšķirību starp priekšpēdējiem un galīgajiem atskaites punktiem / mērķrādītājiem dažos izlasē iekļauto dalībvalstu pasākumos.

2. tabula. Piemēri par atšķirību starp priekšpēdējiem un galīgajiem atskaites punktiem/mērķrādītājiem izlasē iekļautajās dalībvalstīs

Dalībvalsts	Pasākuma apraksts	Priekšpēdējais atskaites punkts / mērķrādītājs	Pēdējā maksājuma pieprasījumā iekļautais galīgais atskaites punkts / mērķrādītājs
Itālija	Ūdeņraža ražošanas degradētās teritorijās	Projektu piešķiršana ūdeņraža ražošanai pamestās rūpniecības teritorijās. 2023. g. 1. cet.	Pabeigt vismaz 10 projektus ūdeņraža ražošanai pamestās rūpniecības teritorijās ar vidējo jaudu vismaz 1–5 MW katram. 2026. g. 2. cet.
Rumānija	Integrētas plūdu riska mazināšanas sistēmas meža upju baseinos	Pieņemt modernizācijas būvdarbu projektu izstrādi aizsardzībai pret plūdiem. 2023. g. 1. cet.	Pabeigt modernizācijas projektu aizsardzībai pret plūdiem. 2026. g. 2. cet.
Slovākija	Slovākijas augstākās izglītības iestāžu darbības uzlabošana – 5. reforma: Izcilu izglītības un pētniecības spēju koncentrēšana	Sākt augstskolu apvienošanu lielākās vienībās. 2021. g. 4. cet.	Pētniecības vienību apvienošanas procesa pabeigšana. 2026. g. 2. cet.

Dalībvalsts	Pasākuma apraksts	Priekšpēdējais atskaites punkts / mērķrādītājs	Pēdējā maksājuma pieprasījumā iekļautais galīgais atskaites punkts / mērķrādītājs
Spānija	Ēku energorehabilitācijas programma	Mājokļu un nedzīvojamo ēku renovācijas tiesību piešķiršana , panākot primārās enerģijas pieprasījuma samazinājumu vidēji par vismaz 30 %. 2023. g. 4. cet.	Dzīvojamo mājokļu un nedzīvojamo ēku renovācijas pabeigšana , panākot primārās enerģijas pieprasījuma samazinājumu vidēji par vismaz 30 %. 2026. g. 2. cet.

Avots: ERP, pamatojoties uz Padomes īstenošanas lēmumiem.

Izmaksas ne vienmēr atspoguļo iekļauto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu un nozīmīgumu

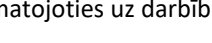

86 Kopumā līdzekļu izmaksai būtu jāatspoguļo progress atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā⁵⁵. Visi maksājumi pēc sākotnējā priekšfinansējuma maksājuma ir balstīti uz attiecīgajā maksājuma pieprasījumā iekļauto atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu. Katra maksājuma summa un atskaites punkti un mērķrādītāji, kas jāizpilda, lai to saņemtu, ir noteikti Padomes īstenošanas lēmumos.

87 Maksājumu profili ir izstrādāti sarunās ar attiecīgo dalībvalsti. Kaut arī atskaites punktu un mērķrādītāju skaits un nozīmīgums ir ņemts vērā⁵⁶, maksājumu profili ne vienmēr tos atspoguļo. Līdz 2023. gada beigām Komisija bija izmaksājusi 37 % no kopējā ANM piešķiruma (dotācijas un aizdevumus) apmaiņā pret 19 % atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi, ņemot vērā jau dzēstās priekšfinansējuma summas (sk. [10. attēlu](#)).

⁵⁵ Komisijas dienestu darba dokuments “Guidance to member states – Recovery and resilience plans”, SWD(2021) 12 final, 1/2 daļa, 35. lpp.

⁵⁶ Īpašais ziņojums 21/2022 “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem”, 73. punkts.

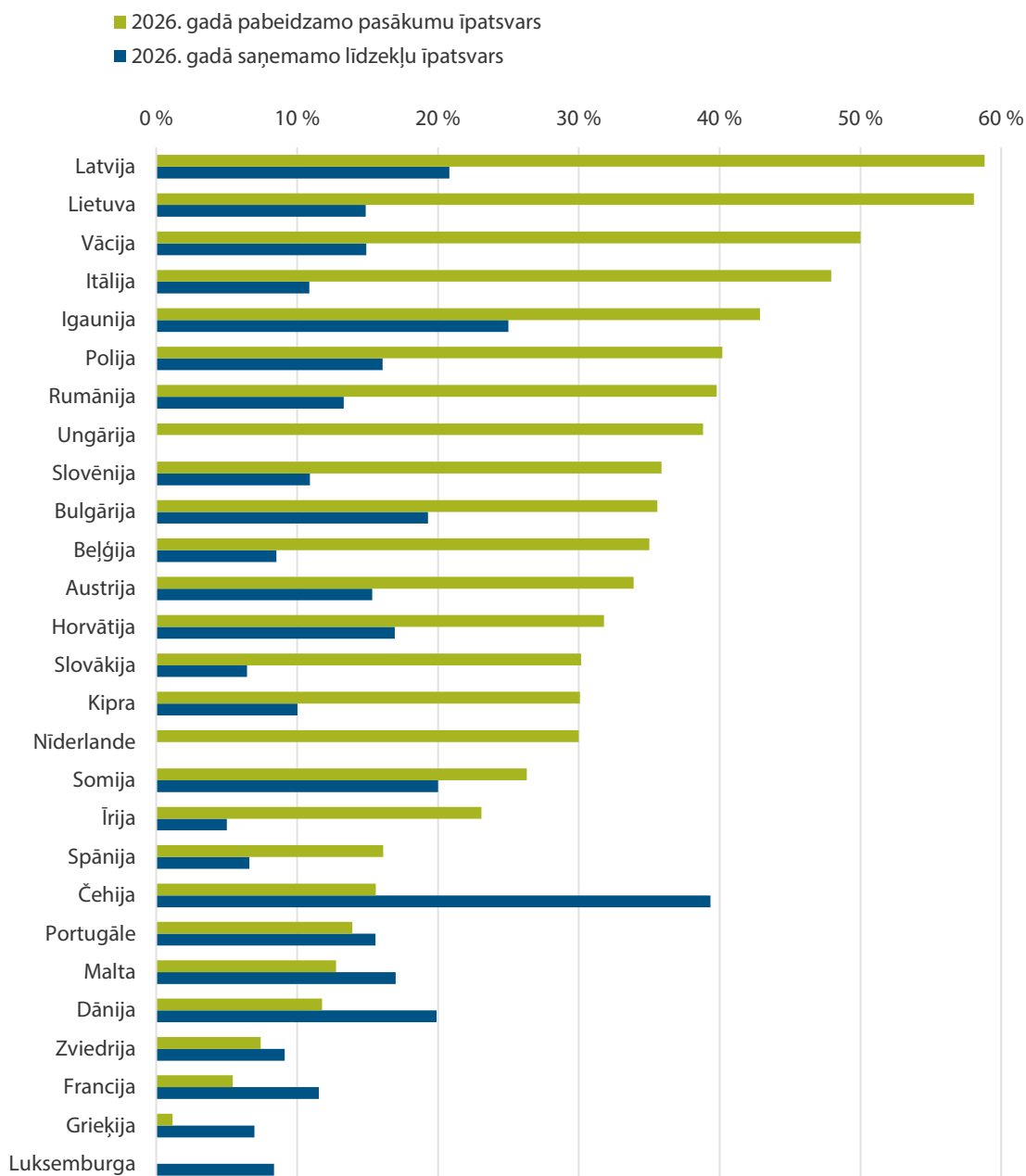
10. attēls. ANM līdzekļu izmaksas par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi līdz 2023. gada beigām

	Izmaksātā finansējuma ipatsvars	Apmierinoši izpildīto atskaites punktu un mērķrādītāju ipatsvars	Kopējais atskaites punktu un mērķrādītāju skaits	Līdz 2023. gada 4. ceturksnim apmierinoši izpildīto atskaites punktu un mērķrādītāju skaits
Francija	 59 %	 53 %	 175	 93
Portugāle	 48 %	 28 %	 341	 96
Spānija	 46 %	 29 %	 416	 121
Itālija	 46 %	 34 %	 525	 178
Grieķija	 40 %	 26 %	 331	 87
Horvātija	 38 %	 28 %	 371	 104
ES 27	 37 %	 19 %	 2159	 679
Slovākija	 33 %	 30 %	 196	 58
Luksemburga	 32 %	 41 %	 63	 26
Igaunija	 30 %	 23 %	 124	 29
Lietuva	 29 %	 16 %	 191	 31
Slovēnija	 24 %	 31 %	 209	 64
Austrija	 23 %	 26 %	 171	 44
Dānija	 22 %	 32 %	 77	 25
Bulgārija	 22 %	 6 %	 346	 22
Rumānija	 21 %	 14 %	 507	 70
Malta	 19 %	 14 %	 138	 19
Vācija	 17 %	 28 %	 129	 36
Čehija	 15 %	 15 %	 244	 37
Latvija	 12 %	 4 %	 214	 9
Kipra	 8 %	 5 %	 271	 14
Beļģija	 0 %	 0 %	 210	 0
Somija	 0 %	 0 %	 140	 0
Ungārija	 0 %	 0 %	 270	 0
Īrija	 0 %	 0 %	 109	 0
Nīderlande	 0 %	 0 %	 127	 0
Polija	 0 %	 0 %	 283	 0
Zviedrija	 0 %	 0 %	 56	 0

Avots: ERP, pamatojoties uz darbības kārtību un Komisijas Atveseļošanas un noturības infopaneli.

88 Turklāt vairākām dalībvalstīm 2026. gadā būs jāpabeidz vairāk nekā 50 % savu pasākumu, savukārt lielākā daļa no tām saņems mazāk nekā 20 % no sava kopējā finansējuma, lai to izdarītu (sk. [11. attēlu](#)).

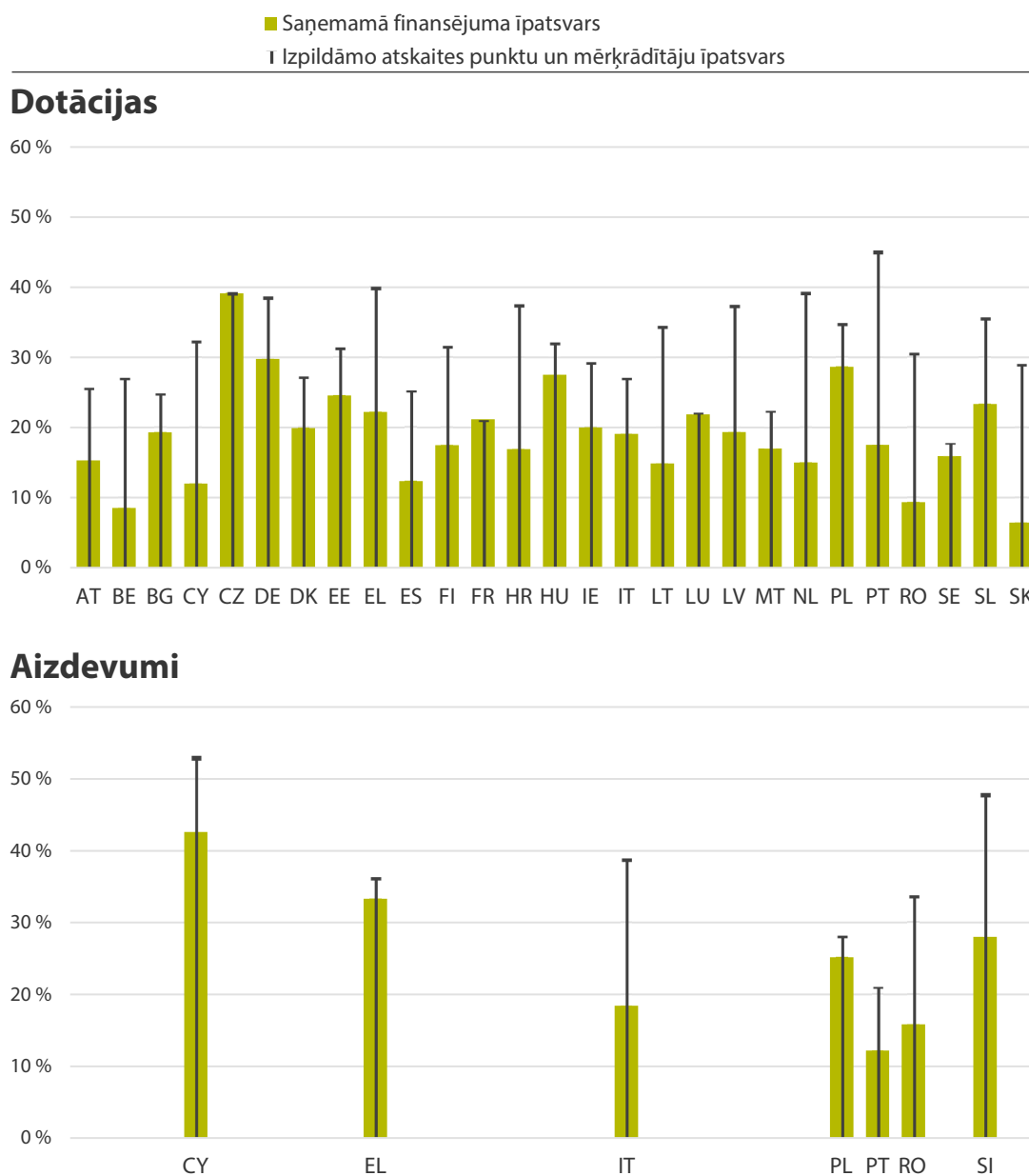
11. attēls. Pasākumu ar sasniedzamajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem īpatsvars salīdzinājumā ar 2026. gadā saņemamo līdzekļu īpatsvaru

Avots: ERP, pamatojoties uz FENIX datubāzi.

89 Turklāt attiecība starp saņemtajām līdzekļu izmaksām un sasniegtajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras (sk. **86.** punktu). Piemēram, pēdējie divi maksājumu pieprasījumi Portugālei veido 18 % no valsts kopējā ANM finansējuma, taču tās jāizpilda 45 % no visiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas iekļauti tās ANP. Šī attiecība ir līdzīga, piemēram, Nīderlandē (15 % finansējuma pret 39 % no atskaites punktiem un mērķrādītājiem), Slovākijā (6 % pret 29 %), Rumānijā (9 % pret 31 %) un Horvātijā (17 % pret 38 %) (sk. **12. attēlu**).

12. attēls. Priekšpēdējā un galīgā maksājuma pieprasījuma analīze

Avots: ERP, pamatojoties uz Padomes īstenošanas lēmumiem.

90 Tas, ka ANM ir izstrādāts tā, ka līdzekļu izmaksas ne vienmēr atspoguļo atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu un nozīmīgumu, var radīt risku, ka ievērojama daļa ANM finansējuma tiks izmaksāta arī tad, ja dalībvalstis nav pabeigušas attiecīgos pasākumus. Saskaņā ar ANM regulu ANP cita starpā nosaka īstenošanas grafiku reformām un investīcijām, kas jāpabeidz līdz 2026. gada 31. augustam⁵⁷. Tomēr mēs atzīmējam, ka ANM regulā nav paredzēta iespēja atgūt līdzekļus, kas saistīti ar jau izpildītajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, ja pasākumi nav pabeigti. Tas apdraud ANM mērķu sasniegšanu un līdz ar to ES finanšu intereses gadījumā, ja šīs dalībvalstis nepabeidz saskaņotos pasākumus.

⁵⁷ ANM regula, 18. panta 4. punkta i) apakšpunkts.

Secinājumi un ieteikumi

91 Mēs secinām, ka atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) īstenošanas agrīnajos posmos priekšfinansējums veicināja līdzekļu izmaksu. Tomēr līdzekļu apguve vēlāk dažādu iemeslu dēļ aizkavējās. Mēs konstatējam, ka, lai gan Komisija un dalībvalstis reaģēja uz šiem kavējumiem, saglabājas riski attiecībā uz līdzekļu apguvi un pasākumu pabeigšanu ANM īstenošanas otrajā pusē.

92 Tiesību aktos paredzētais priekšfinansējums līdz 13 % bija pamatots, ņemot vērā krīzi, kurā ANM izveidoja, un tas ļāva ātri izmaksāt līdzekļus lielākajai daļai dalībvalstu (sk. 18. un 19. punktu). Tomēr mēs konstatējam, ka līdzekļu apguve ANM īstenošanas perioda pirmajā pusē kopumā kavējās, kaut arī bija būtiski sākt ANM finansējuma ātru izmantošanu, lai atgūtos no krīzes. Līdz 2023. gada decembrim Komisijai iesniegto maksājumu pieprasījumu skaits bija ievērojami mazāks, nekā plānots darbības kārtībā. Tomēr kavēšanās dažādās dalībvalstīs atšķirās iesniegto maksājumu pieprasījumu skaita, pieprasītā finansējuma un sasniegto atskaites punktu un mērķrādītāju ziņā, kā arī kavējumu ilguma ziņā (sk. 21.–27. punktu).

93 Kavēšanos veicināja vairāki faktori, tostarp ārēji faktori, piemēram, cenu pieaugums un piegādes traucējumi, kā arī laiks, kas vajadzīgs pasākumu īstenošanai, jo īpaši inovatīviem vai lieliem infrastruktūras projektiem, – tas bija novērtēts par zemu, kad projekti tika atlasīti iekļaušanai ANP. Turklāt daži ANM īstenošanas noteikumi un atšķirīgas interpretācijas par to, kā tos piemērot, palielināja pasākumu īstenošanai nepieciešamo laiku (sk. 28.–52. punktu).

94 Turklāt gandrīz puse no ANM līdzekļiem, kas izmaksāti 15 dalībvalstīm, kuras sniedza attiecīgo informāciju, vēl nav sasniegusi galašķēmes. Jāpiebilst, ka pārējās septiņas dalībvalstis, kas saņēma līdzekļus, nesniedza pilnīgu un konsekventu informāciju par šo līdzekļu pašreizējo atrašanās vietu. Arī termina “galašķēme” definīcija pieļauj interpretācijas iespējas, un līdzīgiem pasākumiem tā bija piemērota atšķirīgi (sk. 53.–56. punktu).

1. ieteikums. Nodrošināt “galašķēme” definīcijas konsekventu piemērošanu

Komisijai jānodrošina, ka dalībvalstīm ir vienota izpratne par to, kas ir “galašķēme”, un ka tās šo jēdzienu konsekventi piemēro.

leviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

95 Gan Komisija, gan dalībvalstis veica dažus pasākumus, lai atvieglotu līdzekļu apguvi, taču riski joprojām saglabājas. Atvēršanās un noturības plānos veiktajiem grozījumiem, kas gan sniedz iespēju pārvarēt īstenošanas laikā konstatētās problēmas, nevajadzētu samazināt šo plānu vispārējo vērienu. Vēl nav zināms, cik lielā mērā šie grozījumi ietekmēs līdzekļu apguvi (sk. **57.–63.** punktu).

96 Divus gadus pēc ANM īstenošanas perioda sākuma Komisija publicēja metodiku atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošas izpildes novērtēšanai. Tomēr joprojām pastāv neskaidrības par maksājumu samazināšanu saistībā ar konkrētu atskaites punktu vai mērķrādītāju neizpildi, jo metodika pieļauj dažādas interpretācijas. Norādījumi par principa “nenodarīt būtisku kaitējumu” piemērošanu tika sniegti savlaicīgi, taču valsts iestādēm bija grūti tos piemērot to sarežģītības un novitātes dēļ (sk. **64.–68.** punktu).

97 Dalībvalstis arī rīkojās, lai uzlabotu savu administratīvo spēju, jo īpaši pieņemot darbā papildu darbiniekus, bet pilnībā neatrisināja problēmas (sk. **69.** un **70.** punktu). Komisija un dalībvalstis izveidoja sistēmas ANM īstenošanas uzraudzībai, taču sniegtā informācija dažkārt bija nepilnīga. Komisija gan regulāri sazinās ar dalībvalstīm, taču sistemātiski neprasa sniegt informāciju par darbībām, kas veiktas kavējumu novēršanai, kaut gan Komisija īsteno ANM tiešā pārvaldībā un uzņemas galīgo atbildību (sk. **71.–75.** punktu).

2. ieteikums. Sniegt dalībvalstīm papildu norādījumus un atbalstu

Komisijai jāsniedz papildu atbalsts un norādījumi, lai novērstu visas atlikušās neskaidrības jomās, kuras dalībvalstis atzinušas par tādām, kas rada kavēšanos.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

98 ANM īstenošanas perioda otrajā pusē sasniedzamo atskaites punktu un mērķrādītāju skaits un raksturs, kā arī pāreja no reformām uz investīcijām, visticamāk, radīs papildu izaicinājumus līdzekļu savlaicīgai apgūšanai. Ņemot vērā līdz 2023. gada beigām jau notikušo kavēšanos, mēs uzskatām, ka pastāv risks, ka ne visi plānotie pasākumi tiks pabeigti ANM īstenošanas termiņā (sk. **78.–85.** punktu).

3. ieteikums. Uzraudzīt un mazināt pasākumu nepabeigšanas risku un tā finansiālās sekas

Iesakām Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm:

- a) apzināt pasākumus, attiecībā uz kuriem pastāv vislielākais risks, ka tie netiks pabeigti līdz 2026. gada 31. augustam;
- b) sistemātiski sekot līdzi šiem pasākumiem un vienoties par darbībām kavēšanās novēršanai;
- c) mazināt risku, ka līdzekļi tiks izmaksāti par nepabeigtajiem pasākumiem.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

99 Mēs konstatējam arī to, ka dalībvalstu saņemtā līdzekļu summa ne vienmēr atspoguļo sasniegto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu un nozīmīgumu. Turklāt attiecība starp finansējumu un atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu dalībvalstīs atšķiras. Tā rezultātā ievērojama daļa līdzekļu var tikt izmaksāta pasākumiem, kuri var netikt pabeigti. Tas rada riskus, jo ANM regulā nav paredzēta iespēja atgūt līdzekļus, kas saistīti ar jau izpildītajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, ja pasākumi nav pabeigti (sk. **86.–90.** punktu).

4. ieteikums. Stiprināt apgūšanas koncepciju nākotnes instrumentiem, kuru pamatā ir finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām

Ja Komisija izstrādā instrumentus, kuru pamatā ir finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām, tai vajadzētu:

- a) nodrošināt ciešu saikni starp līdzekļu izmaksām un progresu mērķu sasniegšanā;
- b) novērst to, ka nav iespējas atgūt līdzekļus, ja pasākumi nav pabeigti.

Ieviešanas mērķtermiņš: kad tiek izstrādāti instrumenti, kuru pamatā ir finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām.

Šo ziņojumu 2024. gada 4. jūlijā Luksemburgā pieņēma IV apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis Mihails Kozlovs.

Revīzijas palātas vārdā —

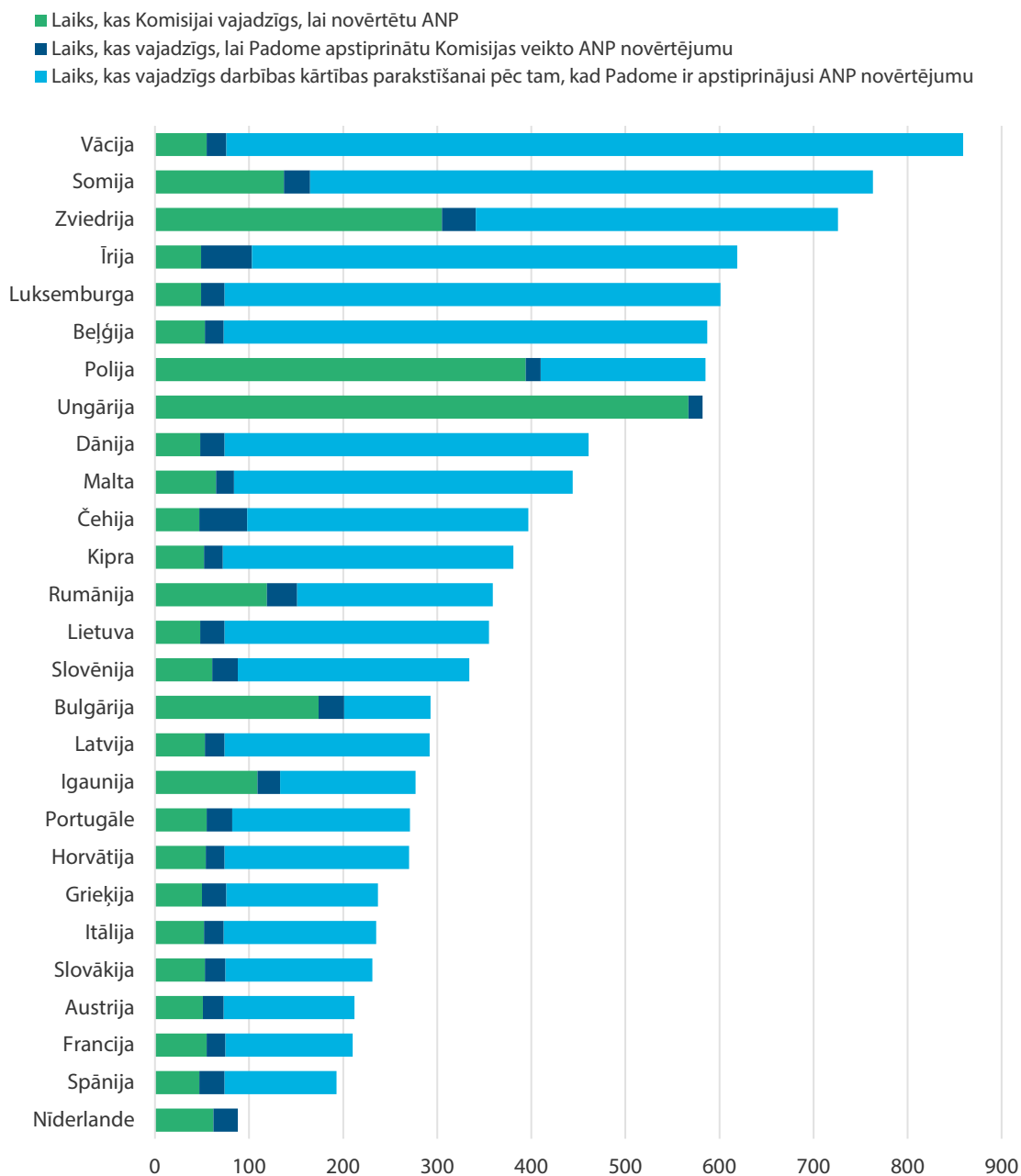
Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. – Galvenā informācija par ERP rīkotajām dalībvalstu aptaujām

Adresāti	Temats	Izlase	Periods	Atsaucības līmenis
ANM koordinējošās struktūras		27 dalībvalstis		96 %
ANM īstenošanas struktūras	Līdzekļu apguve kopumā	20 dalībvalstis, kurām mēs saņēmām attiecīgus kontaktus	2023. gada aprīlis – jūnijs	61 %
Revīzijas iestādes		27 dalībvalstis		70 %

II pielikums. – Procedūras posmi un laiks (dienās), kas vajadzīgs izpildei

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas Atvēršanas un noturības infopaneli.

III pielikums. – Valstu IT uzraudzības sistēmu funkcijas ANM līdzekļu apguves izsekošanai valsts līmenī

■ Jā ■ Nē ■ Neattiecas

Ļauj uzraudzīt atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu jebkurā konkrētā posmā

Ietver līdzekļu izlietojuma līmeni katram galasaņēmējam

Sniedz kopsavilkumu par līdzekļu apguvi valsts līmenī

Sniedz kopsavilkumu par līdzekļu apguvi galasaņēmēja līmenī

Paziņo par kavēšanos katrā īstenošanas posmā pat pirms attiecīgā atskaites punkta vai mērķrādītāja sasniegšanas termiņa

Sniedz kopsavilkumu par līdzekļu apguvi reģionālā līmenī

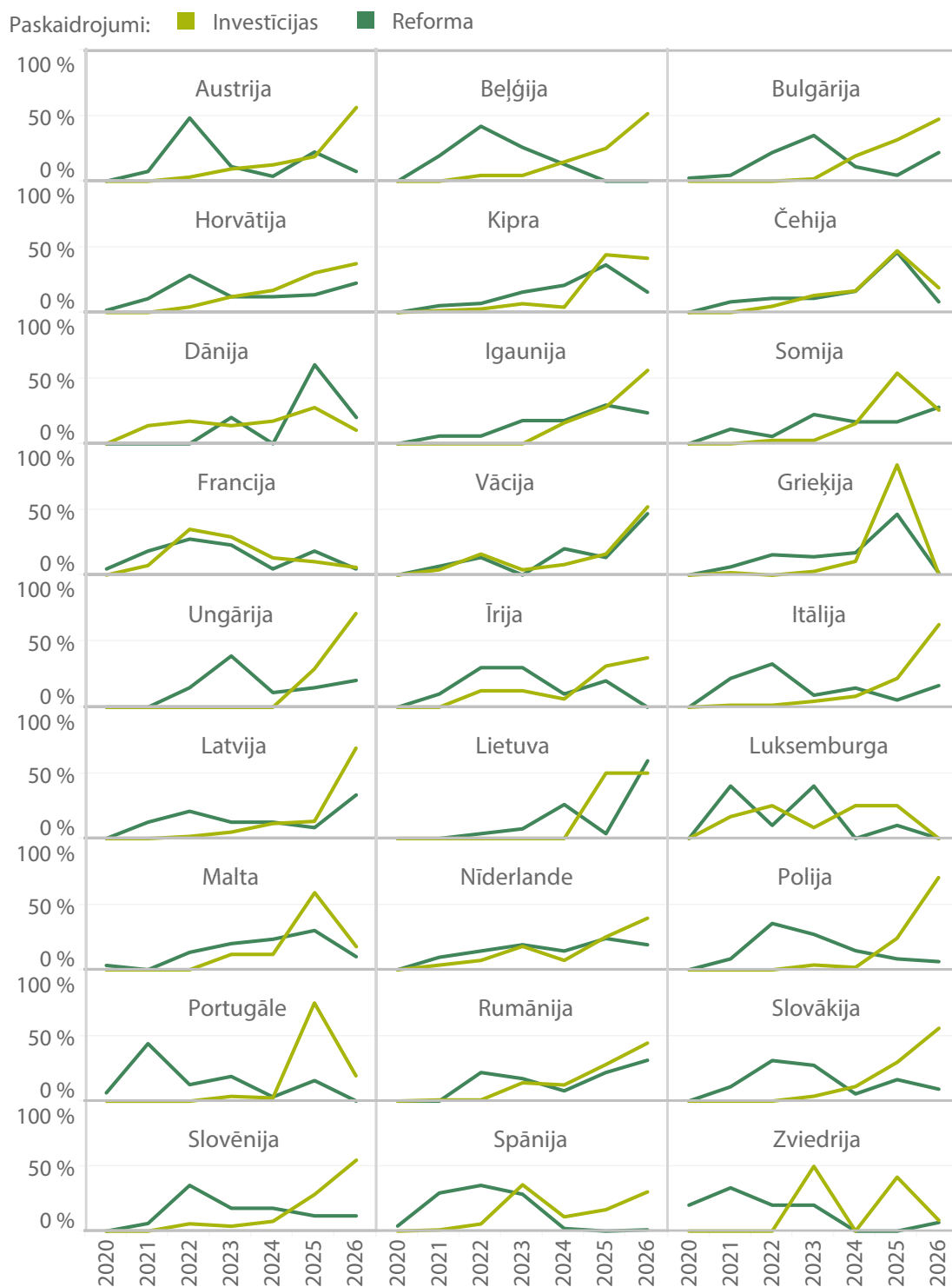

Paredz pārbaudes, lai noteiktu iepriekš sasniegto atskaites punktu un mērķrādītāju iespējamo atcelšanu

Avots: ERP aptauja ANM koordinējošām struktūrām.

IV pielikums. – Pabeidzamo reformu un investīciju procentuālā daļa pa dalībvalstīm gadā

Avots: ERP, pamatojoties uz FENIX datubāzi.

Saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības mehānisms

ANP: atveseļošanas un noturības plāns

NBK: princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”

Glosārijs

Apguve: apmērs, kādā dalībvalstis ir saņēmušas ANM finansējumu no Komisijas par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi.

Atskaites punkts: kvalitatīvs novērtējums par progresu virzībā uz reformas vai investīcijas sasniegšanu.

Atveseļošanas un noturības mehānisms: ES finansiālā atbalsta mehānisms Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanai, atveseļošanas stimulēšanai un zaļākas un digitālākas nākotnes izaicinājumu risināšanai.

Atveseļošanas un noturības plāns: dokuments, kurā izklāstītas dalībvalsts paredzētās reformas un investīcijas saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu.

Darbības kārtība: vienošanās starp Komisiju un dalībvalsti par tehniskiem jautājumiem, kas saistīti ar tās atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu.

Efektivitāte: apmērs, kādā ar veiktajām darbībām ir sasniegti izvirzītie mērķi.

Eiropas pusgads: ikgadējs cikls, kas nodrošina satvaru ES dalībvalstu ekonomikas politikas koordinēšanai un progresu uzraudzībai.

Galasaņēmējs: persona vai tiesību subjekts, kas saņem ANM līdzekļus, lai īstenotu dalībvalsts atveseļošanas un noturības plānā iekļautu pasākumu.

Investīcija: izdevumi par pasākumu, projektu vai citu darbību, kas ietilpst Regulas darbības jomā un kas, paredzams, sniegs labvēlīgus rezultātus sabiedrībai, ekonomikai un/vai videi.

Kohēzijas fonds: ES fonds, kura mērķis ir samazināt ekonomiskās un sociālās atšķirības Eiropas Savienībā, finansējot investīcijas dalībvalstīs, kuru nacionālais kopienākums uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 90 % no ES vidējā līmeņa.

Mērķrādītājs: kvantitatīvs novērtējums par progresu virzībā uz reformas vai investīciju sasniegšanu.

Princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”: atbilstīgi šim principam investīciju pasākumiem nedrīkst būt būtiska kaitīga ietekme uz vidi.

Reforma: darbība vai process, kura ietvaros tiek veiktas izmaiņas un uzlabojumi, kam ir būtiska ietekme uz tirgus vai politikas darbību, iestādes vai administrācijas darbību vai struktūrām vai uz progresu attiecīgo politikas mērķu, piemēram, izaugsmes un darbvietu, noturības un divējādās pārkārtošanās, sasniegšanā.

Rezultāts: pabeigta projekta vai programmas tūlītējā ietekme, piemēram, mācību kursu dalībnieku uzlabotas iespējas atrast darbu vai labāka piekļuve pēc jauna ceļa izbūves.

Sniegums: rādītājs, kas parāda, cik labi ar ES finansētu darbību, projektu vai programmu ir sasniegti attiecīgie mērķi un nodrošināta līdzekļu atdeve.

Uzraudzība: sistemātiska novērošana un progresu pārbaude virzībā uz mērķa sasniegšanu, daļēji, izmantojot rādītājus.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2024-13>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2024-13>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemti vērā riski, kam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa Mihaila Kozlova vadītā IV apakšpalāta, kuras pārziņā ir to izdevumu jomu revīzija, kas attiecas uz tirgu regulējumu un konkurētspējīgu ekonomiku. Revīziju vadīja ERP locekle *Ivana Maletić*, un revīzijas darbā piedalījās ERP locekles biroja vadītāja *Sandra Diering*, biroja atašejs *Tea Vlainić*, atbildīgais vadītājs *Juan Ignacio Gonzalez Bastero*, darbuzdevuma vadītājs *Giorgos Tsikkos* un revidenti *Felipe Andres Miguelez*, *Sorana Rotta* un *Valentina-Adriana Visan*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Michael Pyper*. Vizualizācijas atbalstu sniedza *Alexandra-Elena Mazilu*.

Ivana Maletić

Sandra Diering

Tea Vlainić

Juan Ignacio Gonzales
Bastero

Giorgos Tsikkos

Sorana Rotta

Valentina-Adriana Visan

Michael Pyper

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2024

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6-2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

HTML	ISBN 978-92-849-2490-5	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/289519	QJ-AB-24-013-LV-Q
PDF	ISBN 978-92-849-2516-2	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/971244	QJ-AB-24-013-LV-N

Atvēršanās un noturības mehānisms (ANM) 724 miljardu EUR apmērā tika izveidots, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju.

Mēs revidējam ANM līdzekļu apguvi un secinām, ka tā virzās uz priekšu ar kavēšanos.

Lai gan Komisija un dalībvalstis rīkojās, lai novērstu šo kavēšanos, saglabājas riski saistībā ar pasākumu pabeigšanu un līdz ar to – ANM mērķu sasniegšanu.

Mēs konstatējam, ka ANM regulā nav paredzēta iespēja atgūt līdzekļus, ja pasākumi nav pabeigti, un ka līdzekļu izmaksas dalībvalstīm ne vienmēr atspoguļo sasniegto atskaites punktu un mērķrādītāju skaitu un nozīmīgumu.

Mēs cita starpā iesakām Komisijai vajadzības gadījumā sniegt papildu norādījumus, uzraudzīt pasākumu pabeigšanu un stiprināt turpmāku līdzīgu instrumentu izstrādi attiecībā uz līdzekļu apguvi.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors